

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma

19.4.2007

Pääministeri Matti Vanhasen
II hallituksen ohjelma

Vastuullinen, välittävä ja kannustava Suomi

Sinivihreän hallitusohjelman yhdistäviä arvoja ovat ihmisen ja luonnon tasapaino, vastuu ja vapaus, välittäminen ja kannustaminen sekä sivistys ja osaaminen.

Ilmastonmuutos ja globalisaatio vahvistavat kansojen ja kansalaisten keskinäistä riippuvuutta. Maailmanlaajuiset kehityskysymykset, kansainvälisen turvallisuuden vaaliminen, pakolaisuus ja maastamuutto, Euroopan unionin laajentuminen sekä eurooppalaisen yhteistyön syventyminen vaikuttavat myös Suomeen.

Rajat ylittävät ympäristöongelmat sekä väestön ikärakenteen muutos tuovat poliittisiin päätöksiin sukupolvet ylittävän ulottuvuuden. Vastauksia tarvitaan myös muutoksiin, jotka aiheutuvat kansainvälisen talouden työnjaon kehittymisestä.

Vastaamalla näihin haasteisiin Suomi voi sekä menestyä että kantaa vastuunsa globaalien ongelmien ratkaisijana.

Suomi kuuluu jokaiselle asuinpaikasta, elämäntilanteesta, äidinkielestä tai etnisestä taustasta riippumatta. Kansalaisille on taattava oikeus vaikuttaa, osallistua ja olla osallisia päätöksenteossa.

Tarvitsemme uutta yhteisöllisyyttä. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisessa hallitus haluaa selkiyttää oman vastuun, yhteisen vastuun ja yhteiskunnan vastuun välistä suhdetta.

Kansalaisten perusturvaa on vahvistettava. Yhteiskunnan sosiaalisia tukia ja palveluita pitää kohdentaa huolenpitoa eniten tarvitseville. Ketään ei jätetä yksin.

Luovuus, osaaminen sekä korkea sivistystaso ovat edellytys Suomen ja suomalaisten menestymiselle. Koulun pitää vahvistaa jokaisen mahdollisuutta oppimiseen.

Työllisyyden kasvu ja julkisen talouden vastuullinen hoitaminen luovat perustan kansalaistemme hyvinvoinnin parantamiselle. Työnteon, yrittämisen ja toimeliaisuuden on aina oltava taloudellisesti kannattavaa.

Työelämää on uudistettava kolmikantaisesti. Työmarkkinoiden vakaus vahvistaa yhteisyymmärryksen Suomea.

Työyhteisöjen kehittämiseksi tarvitaan toimivaa yhteistyötä työnantajien ja työntekijöiden kanssa. Hallitus haluaa myös edistää työn ja muun elämän yhteensovitamista kansalaisten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Tasa-arvon toteuttaminen yleensä sekä erityisesti työmarkkinoilla vaativat päättäviä toimia. Suvaitsevaisuus ja mahdollisuuksien tasa-arvo ovat oikeudenmukaisen yhteiskunnan perusta.

Sukupolvet ja rajat ylittävä ajattelu on sinivihreän hallitusohjelman johtoajatus. Hallitus haluaa uudistaa Suomea niin, että muutos on turvallinen ja se toteutetaan kansallista eheyttä vaalien.

Sisällys

Vastuullinen, välittävä ja kannustava Suomi.....	3
1 ULKO-, TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIikka.....	7
2 EU-POLITIikka.....	10
3 HALLITUKSEN TALOUSSTRATEGIA.....	11
3.1 Osaaminen, yrittäjyys ja uudistumiskyky hyvinvoinnin lisäämisen perusta.....	11
3.2 Kilpailukykyinen ja vakaa talous.....	12
3.3 Työvoima täyskäyttöön.....	12
3.4 Innovaatiokyky kilpailukyyn ja tuottavuuden kasvun moottoriksi.....	13
3.5 Hallituksen veropoliittinen linjaus.....	14
3.6 Julkisen talouden kestävyden varmistaminen.....	15
4 OIKEUSPOLITIikka JA SISÄINEN TURVALLISUUS.....	18
4.1 Maahanmuutto.....	21
4.2 Kuntapolitiikka ja palvelut.....	23
4.3 Alueiden kehittäminen ja hallinto.....	25
5 KOULUTUS-, TIEDE- JA KULTTUURIPOLITIikka.....	28
5.1 Perusopetus.....	28
5.2 Toisen asteen koulutus.....	29
5.3 Korkeakoulut.....	30
5.4 Aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö.....	30
5.5 Opintososiaaliset asiat.....	31
5.6 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka.....	31
6 MAATALOUSPOLITIikka JA ELINTARVIKETAALOUS.....	33
6.1 Maaseudun kehittäminen.....	35
6.2 Metsätalous.....	36
6.3 Vesivarat ja maanmittaus.....	36
6.4 Kalastus.....	37
7 LIIKENNE- JA VIESTINTÄPOLITIikka.....	38
7.1 Liikenne.....	38
7.2 Arjen tietoyhteiskunta.....	41
8 ILMASTO- JA ENERGIAPOLITIikka.....	43
9 ELINKEINOPOLITIikka.....	47
9.1 Innovaatiopolitiikka.....	47
9.2 Yrityspolitiikka.....	48
9.3 Kilpailu-, sisämarkkina- ja kuluttajapolitiikka.....	50

10	HYVINVOINTIPOLITIikka	51
10.1	Kannustaa ja välittää 2010-luvulle	51
10.2	Kannustava ja oikeudenmukainen sosiaaliturva	51
10.3	Kattavat ja vaikuttavat sosiaali- ja terveyspalvelut	52
10.4	Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluinnovaatiohanke	54
10.5	Perheiden hyvinvointi	55
10.6	Kestävä eläkepolitiikka	56
10.7	Päihdepolitiikka	57
10.8	Muu sosiaali- ja terveyspolitiikka	57
10.9	Työelämän kehittäminen	58
10.10	Työvoimapolitiikka	59
10.11	Naisten ja miesten välisen tasa-arvon parantaminen	60
11	YMPÄRISTÖPOLITIikka	62
11.1	Itämeri ja vesiensuojelu	62
11.2	Luonnon monimuotoisuus	63
11.3	Jäte- ja vesihuolto	64
11.4	Hallinto	64
11.5	Asuminen, maapolitiikka ja rakentaminen	64
12	OMISTAJAPOLITIikka	68
13	HALLINNON KEHITTÄMINEN	69
13.1	Keskus- ja aluehallinto	69
13.2	Paikallishallinto	71
13.3	Kriisijohtaminen	71
13.4	Ahvenanmaa	71
14	POLITIikkaOHJELMAT	72
14.1	Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma	72
14.2	Terveystiedon edistämisen politiikkaohjelma	74
14.3	Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma	76
	LIITTEET	79

1 ULKO-, TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIikka

Suomi toimii aktiivisesti osana kansainvälistä yhteisöä kantaen osansa maailmanlaajuisesta yhteisvastuusta ja huolehtien omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Tärkeitä kysymyksiä ovat mm. globaalissa turvallisuudessa, ympäristössä ja talouden työnjaossa tapahtuvat muutokset.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, vahvaan vaikuttamiseen EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja tehokkaaseen monenkeskiseen yhteistyöhön sekä uskottavaan maanpuolustukseen.

Suomi edistää ihmisoikeuksien, demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja kestäväen kehityksen toteutumista kaikkialla maailmassa. Hallitus näkee Yhdistyneet Kansakunnat keskeisimpänä monenkeskisen yhteistyön välineenä. Hallitus jatkaa työtä YK:n arvovalan ja toimintakyvyn vahvistamiseksi sekä YK-järjestelmän tehokkuuden lisäämiseksi.

Euroopan unioni on Suomen tärkein ulkosuhteiden viitekehys ja vaikutuskanava. Suomi tukee EU:n ulkopoliittisen roolin vahvistamista, EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämistä ja unionin kriisinhallintakyvyn parantamista. Hallitus tukee unionin yhtenäisyyttä ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä.

Suomi edistää vakautta ja hyviä suhteita lähialueellaan. Hallitus vahvistaa yhteistyösuhteita Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kanssa. Pohjoismaista yhteistyötä kehitetään erityisenä pyrkimyksenä arkielämän käytäntöjen helpottaminen. Hallitus toimii Itämeren alueen painoarvon vahvistamiseksi Euroopan unionin piirissä. Hallitus pyrkii selkeyttämään Itämeren alueen sekä pohjoisten alueiden alueellisten yhteistyöverkostojen rakennetta.

Suomi kehittää aktiivisia, laaja-alaisia ja monentasoisia kahdenvälisiä suhteita Venäjän kanssa sekä toimii aktiivisesti EU:n Venäjä-politiikan kehittämässä. Hallitus vahvistaa Suomen Venäjä-politiikan koordinaatiota, huolehtii suomalaisesta Venäjä-osaamisesta ja tukee kansalaisyhteiskuntatason yhteistyötä. Suomi tukee Venäjän integroitumista kansainväliseen sopimusjärjestelmään.

Suomen lähialueyhteistyö uudistetaan. Yhteistyö keskitetään erityisesti ympäristö-, ydinturva- ja sosiaali- ja terveysalalle. Hallitus toimii aktiivisesti Suomen roolin vahvistamiseksi pohjoisten alueiden taloudellisessa toiminnassa ja osaamisessa.

Hallitus syventää transatlanttista yhteistyötä Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa politiikan, talouden ja turvallisuuden aloilla niin kahdenvälisesti kuin EU:n kautta.

Hallitus valmistelelee uuden turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon laajan turvallisuuskäsitteen pohjalta. Hallitus asettaa selonteon valmistelun tueksi par-

lamentaarisen seurantaryhmän. Selonteon yhteydessä määritellään puolustusvoimien kehittämissuunnitelmat ja voimavarat pitkällä aikavälillä. Samalla tulee selvitettyksi mm. EU:n turvatakuiden sekä sotilaallisen liittoutumattomuuden ja liittoutumisen vaikutukset, joiden perusteella arvioidaan Suomen sotilaallista asemaa. Hallitus toimeenpanee vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon päätökset.

Laajan turvallisuuden vahvistaminen edellyttää laaja-alaista kansainvälistä yhteistyötä sekä hyvin toimivaa poikkihallinnollista kansallista toimintaa koko maassa ottaen huomioon myös Ahvenanmaan asema. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen (YETT) strategia päivitetään.

Hallitus edistää Suomen valmiuksia osallistua kansainvälisen kriisinhallinnan tehtäviin tiivistämällä yhteistyötä sotilaallisten ja siviilivoimavarojen käytössä sekä vahvistamalla siviilikriisinhallintaa. Suomi pyrkii antamaan merkittävän panoksen kansainväliseen kriisinhallintayhteistyöhön. Suomi kiinnittää erityistä huomiota naisten asemaan konflikteissa ja kriisinhallinnassa.

* * *

Kehityspolitiikan tärkein tavoite on YK:n vuosittaisiin tavoitteiden saavuttaminen. Hallitus jatkaa kehityspoliittisen johdonmukaisuuden vahvistamista eri politiikka-sektoreilla. Hallitus varmistaa määrärahakehityksen, joka vie Suomen kohti YK:ssa asetettua 0,7 prosentin tavoitetta. Hallitus osallistuu aktiivisesti kansainväliseen keskusteluun innovatiivisista rahoitusmekanismeista sekä kehitysmaiden velkojen anteeksianto-ohjelmiin. Kehitysyhteistyössä on painotettava työn tuloksellisuutta, työnjakoa avunantajien kesken ja vastaanottajien omistajuutta. Suomi painottaa kehityspolitiikassaan aiempaa vahvemmin ympäristö- ja ilmastokysymyksiä, kriisien ennaltaehkäisyä sekä rauhanprosessien tukemista.

Hallitus edistää suomalaisen intressin toteutumista kansainvälisessä taloudessa tehokkaalla kauppapoliittisella vaikuttamisella. Kauppapoliitikassa otetaan huomioon kehitysmaiden erityistarpeet. Hallitus tukee WTO:ssa käytäviä monenkeskisiä kauppaneuvotteluja sekä EU:n kahdenvälisiä kauppaneuvotteluja.

Hallitus edistää aktiivisesti ihmisoikeuksien kunnioittamista maailmanlaajuisesti. Hallituskaudella annetaan ihmisoikeuspoliittinen selonteko Suomen kansainvälisestä toiminnasta sekä ihmisoikeuksien toteutumisesta Suomessa.

Suomen ETYJ-puheenjohtajuus vuonna 2008 on merkittävä haaste.

Suomen edustautuminen maailmalla selvitetään ottaen huomioon niin kansalaisten, yrityselämän kuin valtiovallankin tarpeet.

* * *

Sotilasliittoon kuulumaton Suomi ylläpitää ja kehittää kansallista puolustusta ja uskottavaa suorituskykyä, osallistuu täysipainoisesti EU:n yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan ja kriisinhallintayhteistyöhön, kehittää rauhankumppanuutta Naton kanssa ja säilyttää mahdollisuuden hakea Naton jäsenyyttä. Suomen puolustusratkaisu nojaa koko maan puolustamiseen, yleiseen asevelvollisuuteen ja alueelliseen puolustukseen.

EU:n ja Naton yhteistyön kehittäminen on tärkeä osa Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. EU:n taisteluosastoista saatavat kokemukset muodostavat pohjan harkittaessa osallistumista NRF-toimintaan.

Hallitus pitää tärkeänä pohjoismaisen yhteistyön syventämistä myös turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen asevelvollisuuslaiksi.

Suomi tukee puolustusmateriaaliteollisuuden vientiedellytyksiä ja noudattaa puolustustarvikkeiden viennissä EU:n yhteisiä sääntöjä ja osallistuu niiden kehittämiseen. Puolustustarvikkeiden hankinnoissa pyritään edistämään eurooppalaista yhteistyötä sekä otetaan huomioon yhteensopivuus ja kansainvälisten sopimusten velvoitteet. Sotilaallinen huoltovarmuus turvataan kansallisesti ja osana kansainvälistä yhteistyötä.

2 EU-POLITIikka

Suomi on aloitteellinen ja aktiivinen Euroopan unionin jäsenmaa, joka toimii unionin uudistamisen ytimessä. Yhtenäinen, toimintakykyinen ja avoimesti toimiva unioni vahvistaa Suomen turvallisuutta, taloutta, työllisyyttä ja hyvinvointia. Euroopan unioni on historiallinen rauhan, vakauden ja demokratian edistämisen yhteisö.

Suomi kannattaa Euroopan unionin kehittämistä taloudellisena, poliittisena ja turvallisuusyhteisönä. Unionin tulee toimia vastuullisena suunnannäyttäjänä kansainvälisessä politiikassa.

Suomi pyrkii voimakkaasti Euroopan unionin sisäisen ja ulkoisen toimintakyvyn vahvistamiseen. Hallitus toimii aktiivisesti unionin perussopimusten uudistamiseksi neuvottelun perustuslakisopimuksen pohjalta. EU:n tulee toiminnassaan keskittyä aloihin ja toimenpiteisiin, joissa unionintasoinen yhteistyö tuo selkeää lisäarvoa.

Suomi tukee unionin kilpailukyvyn vahvistamista kasvun ja työllisyyden ohjelman pohjalta, sisämarkkinoiden kehittämistä edelleen myös kansalaisten tarpeet huomioon ottaen ja unionin yhteistoiminnan vahvistamista innovaatio- ja energia-politiikassa. Hallitus tukee unionin tasapainoista alueellista kehitystä sekä kasvun ja työllisyyden edellytysten vahvistamista valmistauduttaessa unionin rahoituskehysten välitarkasteluun.

Hallitus näkee tärkeänä vahvistaa unionin roolia kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. Hallitus tiivistää Itämeren alueen EU-yhteistyötä painopisteinään ympäristöturvallisuuden parantaminen ja taloudellisen yhteistyön kehittäminen.

Hallitus jatkaa pohjoisen ulottuvuuden politiikan aktiivista edistämistä EU:n, Venäjän, Norjan ja Islannin yhteisten asiakirjojen, poliittisen julistuksen ja kehysasiakirjan pohjalta. Suomi osallistuu pohjoisen ulottuvuuden ympäristö- sekä sosi-aali- ja terveyskumppanuuksiin. Hallitus jatkaa työtä liikenne- ja logistiikkakumppanuuden perustamiseksi.

Suomi tukee Euroopan unionin laajentumisen jatkamista yhteisesti sovittujen kriteerien pohjalta. Vapauden, oikeuden ja turvallisuuden alueen laajentaminen har-kitulla ja hallitulla politiikalla on eurooppalaisten yhteinen etu. Suomi tukee Turkin ja Kroatian jäsenyysneuvotteluja ja Länsi-Balkanin maiden lähentymistä Euroopan unioniin.

Hallitus suhtautuu vakavasti kansalaisten unionia kohtaan osoittamaan kritiikkiin. Myös tästä näkökulmasta unionin toiminnan tuloksellisuudella ja avoimuudella sekä hallinnollisten menettelytapojen yksinkertaistamisella on keskeinen merkitys. Hallitus toimii aktiivisesti Euroopan unionista käytävän kansalaiskeskustelun syventämiseksi ja vilkastuttamiseksi.

3 HALLITUKSEN TALOUSSTRATEGIA

Hallituksen tavoitteena on lisätä suomalaisten hyvinvointia parantamalla edellytyksiä työllisyyden tuntuvalle kohenemiselle ja tuottavuuden kasvun nopeutumiselle. Hallitus tavoittelee talousennusteita selvästi vahvempaa talouskasvua. Näin pystymme vastaamaan julkisten palveluiden ja tulonsiirtojen kehittämistarpeisiin saattamatta julkisen talouden kestäväksi vaaranalaiseksi. Hyvinvoinnin turvaamiseksi talouden kasvua ohjataan ekologisesti kestäväälle pohjalle.

Työllisyyden lisääntyminen on alkaneella kaudella mm. työvoiman ikääntymisen ja kohtaanto-ongelmien vuoksi haastavampaa kuin päättyneellä vaalikaudella. Tästä huolimatta määrätietoisien politiikan tukemana työpaikkojen määrä voi alkaneella vaalikaudellakin kasvaa 80 000–100 000 hengellä, mikäli kansainvälisen talouden kehitys jatkuu suotuisana ja palkkakehitys muodostuu työllisyyttä tukevaksi. Tällöin työllisyysaste nousisi noin 72 prosenttiin vaalikauden lopulla. Pitkän aikavälin tavoite työllisyysasteelle on 75 prosenttia.

3.1 Osaaminen, yrittäjyys ja uudistumiskyky hyvinvoinnin lisäämisen perusta

Suomalaisten hyvinvointi edellyttää, että pystymme saamaan työikäisen väestön voimavarat nykyistä selvästi laajemmin käyttöön ja lisäämään työn tuottavuutta. Globaalit markkinat antavat sopeutumiskykyiselle ja tehokkaalle kansantaloudelle suuria mahdollisuuksia.

Ilmastonmuutoksen torjunta määrittää talouden reunaehdot yhä voimakkaammin. Toteuttamalla määrätietoista ilmastopolitiikkaa Suomi ottaa osansa ilmastoteknologian maailmanmarkkinoista ja sen mukanaan tuomista työpaikoista.

Luomalla uutta, vahvaan osaamiseen pohjautuvaa ja tehokasta tuotantoa Suomi pystyy lisäämään työllisyyttä. Tuottavuuden kohoaminen voi perustua vain uusien ideoiden hyödyntämiseen ja uuden teknologian luomiseen sekä nopeaan käyttöön ottamiseen, osaavaan työvoimaan ja työn viisaaseen organisointiin. Uuden menestyvän tuotannon luominen edellyttää vahvaa yrittäjyyttä.

Väestön ikääntyminen johtaa jo kuluvalle vaalikaudella työikäisen väestön määrän supistumiseen. Siksi on aikaisempaa tärkeämpää kohdentaa työvoima tehokkaasti, vähentää rakennetyöttömyyttä, saada nuoret nykyistä aikaisemmin työelämään ja myöhentää eläkkeelle siirtymistä. Lisäksi helpotetaan ja lisätään työperäistä maahanmuuttoa niiden osaamiskapeikkojen täyttämiseen, joihin kotimainen työvoima ei riitä. Tavoitteissa onnistumiseksi hallitus harjoittaa aktiivista yhteistyötä työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen kanssa.

Muutostarpeet koskevat kansalaisia eri tavoin. Valtiovallan tehtävä on huolehtia siitä, että erityisesti suurten sopeutumispaineiden kohteeksi joutuvilla on edellytykset kohdata muutosvaatimukset ja että kaikki pääsevät kasvavasta hyvinvoinnista osallisiksi. Tavoitteena on hyvinvoinnin laaja jakautuminen ja köyhyyden vähentäminen.

3.2 Kilpailukykyinen ja vakaa talous

Vahva talouskasvu edellyttää hyvää hintakilpailukykyä. Hallitus tukee sellaisten palkkaratkaisujen syntymistä, jotka ovat sopusoinnussa hintakilpailukyvyn säilymisen kanssa. Hallitus käynnistää välittömästi keskustelut tällaista tavoitetta edistävän ja samalla työmarkkinoiden toimintakykyä kehittävän tulopoliittisen ratkaisun aikaansaamisesta työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Investointien ja kotitalouksien kulutuskysynnän kannalta on tärkeää, että julkisen talouden kestävyys voidaan luottaa. Julkista taloutta tulee hoitaa niin, ettei synny yllättäviä tarpeita verojen korottamiseen tai julkisten menojen leikkaamiseen. Tälle hallitus luo pohjan vastuullisella meno- ja veropolitiikalla. Valtion menojen osalta noudatetaan kehitettyä kehysmenettelyä ja julkisen talouden tasapainolle asetetaan vähimmäistavoite.

Julkistaloutta koskevien kestävyystavoitteiden asettamisessa puitteissa hallitus ajoittaa finanssipoliittiset toimensa kokonaiskysynnän kehitystä tasoittavaksi. Sosiaaliturvaan ja veroihin tehtävät hallitusohjelmassa erikseen todetut muutokset tukevat kansalaisten ostovoimaa. Vahvana jatkuva työvoiman kysyntä on edellytys erityisesti heikommat työllistymisedellytykset omaavan työvoiman työllistymiseksi.

3.3 Työvoima täyskäyttöön

Lähimpien vuosien suurin uhka vahvalle talouskasvulle on työvoiman riittämätön saatavuus siitä huolimatta, että työttömyys on edelleen suurta ja työllisyysaste verraten alhainen. Tämän vuoksi hallitus pyrkii määrätietoisesti vahvistamaan työvoiman tarjontaa, parantamaan sen kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa sekä vähentämään työttömyyttä kestävästi alle 5 prosentin tasolle.

Työvoiman tarjonnan lisäämiseksi nopeutetaan koulutuksesta valmistumista ja panostetaan erityisesti vaille ammatillisia valmiuksia jäävien osuuden supistamiseen nuorisokäluokista. Ikääntyneiden työntekijöiden edellytyksiä ja kannusteita jatkaa työelämässä parannetaan.

Työnteon kannattavuutta lisätään ja kannustinloukkuja puretaan keventämällä työn verotusta ja uudistamalla sosiaaliturvaa. Hallitus käynnistää sosiaaliturvauu-

distuksen, joka toteutetaan vaiheittain ja ensimmäiset esitykset tuodaan eduskuntaan viimeistään syysistuntokaudella 2008. Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on työn kannustavuuden parantaminen, köyhyden vähentäminen sekä riittävän perusturvan tason turvaaminen kaikissa elämäntilanteissa.

Työvoiman kohtaannon parantamiseksi luodaan edellytykset työvoiman suuremmalle ammatilliselle ja alueelliselle liikkuvuudelle. Aluepoliittisia toimia tehostetaan erityisesti vaikeista rakennemuutoksista kärsivillä alueilla.

Työvoiman ammatillisen liikkuvuuden lisäämisessä avainasemassa on toimiva aikuiskoulutusjärjestelmä. Hallitus käynnistää ammatillisen aikuiskoulutusjärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteistyössä työmarkkinatahojen kanssa. Muutos-
turvajärjestelmää kehitetään.

Työvoiman alueellisen liikkuvuuden lisäämiseksi tehostetaan toimia asuntomarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi eniten työpaikkoja luovilla alueilla, ennen kaikkea Helsingin seudulla. Työmatkakulujen verovähennysjärjestelmän yksinkertaistamista selvitetään. Työvoiman liikkuvuuden lisäämiseksi ja kohtaanto-ongelman lieventämiseksi lisätään toisella asuinpaikkakunnalla olevan asunnon kulujen verovähennyskelpoisuutta.

Rakennetyöttömyyden vähentämiseksi tehostetaan työttömien koulutusta ja tukityöllistämistä sekä työnvälitystä. Työttömyysturvaa kehitetään yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa nopeaa työllistymistä kannustavaan suuntaan.

3.4 Innovaatiokyky kilpailukyyn ja tuottavuuden kasvun moottoriksi

Suomen on kyettävä yhtäaikaaisesti luomaan maailman kärkeen ulottuvia osaamiskeskittymiä ja varmistamaan, että talouteen syntyy laajasti kilpailukykyisiä ja tuottavia työpaikkoja. Hallitus vahvistaa talouden innovaatiokapasiteettia strategisilla osaamispanostuksilla valikoituihin kohteisiin, tukee osaamisen kehittymistä ja parantaa uuden riskipitoisen yritystoiminnan syntymisen ja kasvun edellytyksiä.

Hallitus lisää julkista tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta tavoitteena julkisen ja yksityisen t&k-rahoituksen nousu neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Yliopistojen julkista perusrahoitusta lisätään kauttaaltaan ja tehdään teollisen toiminnan tukemiseen suunnatut lahjoitukset laajasti verovähennyskelpoisiksi.

Huippuosaamisstrategian osana luodaan tiede- ja teknologianeuvoston linjausten mukaisesti strategisia huippuosaamisen keskittymiä yhteistyössä yrityssektorin kanssa. Hallitus tukee kansainväliseen kärkeen tähtäävän huippuyliopiston muodostamista.

Yritysten riskirahoituksen edellytyksiä parannetaan. Yhdessä työeläkeyhtiöiden kanssa luodaan mekanismi, joka mahdollistaa merkittävien riskisijoitusten tekemisen kasvuyrityksiin sijoitusten laatuvaatimuksista tinkimättä.

Innovaatio-organisaatioiden työnjakoa selkeytetään ja alueellisten organisaatioiden ja ohjelmien kokonaisuutta virtaviivaistetaan.

3.5 Hallituksen veropoliittinen linjaus

Hallituksen veropoliittika tukee osaltaan hallituksen talouspolitiikan tavoitetta työllisyyden ja tuottavuuden lisäämisestä ja sen varmistamista, että talouskasvun hedelmät jakautuvat laajasti yhteiskunnassa.

Veropoliittiset toimet mitoitetaan niin, etteivät ne vaaranna julkisen talouden pitkän ajan kestävyyttä eivätkä Suomen vakaushjelmaan sisältyviä sitoumuksia. Veromuutosten ajoituksessa otetaan huomioon suhdannetilanne kasvun pitämiseksi mahdollisimman vakaana. Tuloverokevennysten mitoituksessa ja ajoituksessa otetaan huomioon lisäksi palkkaratkaisut.

Veropoliitiikan painopiste on työn verotuksen keventämisessä. Tuloverotusta kevennetään maltillisesti kaikissa tuloluokissa.

Hallituksen veropoliittiset toimenpiteet:

Hallituksen veropoliitiikan keskeiset tavoitteet ovat:

- työllisyyden edistäminen työn verotuksen keventämisellä
- työvoiman liikkuvuuden ja kohtaannon parantaminen
- verotuksen oikeudenmukaisuuden lisääminen
- yrittäjyyden, osaamisen, kotimaisen omistajuuden ja säästämisen edistäminen
- ympäristönäkökohtien painottaminen
- harmaan talouden torjuminen

Työllisyyden edistämiseksi tuloverotusta kevennetään. Matalapalkkatuki laajennetaan valmistuvan selvityksen pohjalta nuoriin ja vammaisiin sekä edistetään ensimmäisen työntekijän palkkaamista osittain ilman sivukuluja. Kehitetään kotitalousvähennystä.

Verotuksen oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi eläkeläisten verotus alennetaan kaikilla tulotasoilla korkeintaan palkansaajan verotuksen tasolle ja laajennetaan kunnallisverotuksen perusvähennystä sekä alennetaan elintarvikkeiden arvonnisä- veroa 12 prosenttiin.

Yritysverotus pidetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä. Yritysverotuksen sopeuttaminen kansainvälisiin tilinpäätösperiaatteisiin ja uuteen osakeyhtiölakiin toteutetaan pääosin asiaa selvitelleen työryhmän mukaisesti lukuun ottamatta poistouudistusta. Yritysverotuksen pohja pidetään tiiviinä ja pidättäytyään suomalaisten yritysten kilpailukykyä vaarantavista muutoksista.

Tonnistovero uudistetaan kilpailukykyiseksi ja selvitetään yleisvarauksen käyttöönotto merenkulun verotuksessa.

Kevennetään pienten osinkotulojen verotusta ja etsitään keinoja kannustaa kasvuyrityksiin sijoittamiseen. Osuuspääoman korkojen verovapaata osuutta nostetaan. Pitkäaikaissäätämisen verotusta kehitetään kilpailun tehostamiseksi säästötuotteiden tarjonnassa.

Perintöveroa kevennetään verotettavan perinnön alarajaa nostamalla sekä lesken ja alaikäisten lasten asemaa helpottamalla. Perheyrittäjyyden edistämiseksi poistetaan perintö- ja lahjaverotus kokonaan yritysten sekä maa- ja metsätilojen sukupolvenvaihdoksilta. Huojennus kohdistuu vain aitoon yritys- ja maataloustoiminnan tuotannolliseen toimintaan liittyvään omaisuuteen, muuttamatta maatalouden jatkajan huojennuksen osalta soveltamiskohteita. Perheyrittäjien sukupolvenvaihdosten erityisongelmat selvitetään vaalikauden puoliväliin mennessä.

Päästöjen vähentämiseksi sekä energian säästämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi liikenteen ja polttoaineiden verotusta kehitetään, poistetaan valmistevero omalla tilalla käytetyltä ja tuotetulta biopolttoöljyltä. Jäteveron mahdollinen korotus selvitetään. Kotitalouksien sähköveroa ja kivihiilen verotusta korotetaan.

Terveysten edistämiseksi alkoholijuomien ja tupakan valmisteveroja korotetaan. Hallitus toimii Euroopan unionissa alkoholin minimiverokantojen nostamiseksi.

Työeläkemaksun vuonna 2008 tapahtuvan muutoksen vaikutukset huomioidaan päätettäessä työnantajan kansaneläkemaksusta ja palkansaajien tuloverotuksesta keskeisten työmarkkinajärjestöjen 22.11.2006 sopiman mukaisesti.

Hallitus toimii EU:n säännösten muuttamiseksi siten, että ravintoloiden ja henkilöstöruokailun arvonlisäverokanta voidaan alentaa elintarvikkeiden arvonlisäveron tasolle.

3.6 Julkisen talouden kestävyden varmistaminen

Väestön ikääntymisestä aiheutuvaa painetta julkiseen talouteen rajoitetaan talouden kantokykyä vahvistamalla ja vastuullisella meno- ja veropoliittikalla.

Rakenteellisen työttömyyden aleneminen, työllisyysasteen nousu sekä tuottavuuden kasvu ovat kantokyvyn vahvistumisen keskeiset osatekijät.

Julkisten menojen kasvun hillinnässä tärkeimpiä ovat kunta- ja palvelurakennehanke sekä valtion tuottavuusohjelma, jonka toteuttamista hallitus jatkaa ja päättää kevään 2008 kehyyksen yhteydessä uusista toimenpiteistä.

Hallituskauden aikana arvioidaan väestön ikääntymiseen varautumisen riittävyys niin, että tarvittaviin uudistuksiin ryhdytään vielä hallituskauden aikana.

Vastuullisen pitkäjänteisen menopolitiikan varmistamiseksi hallitus jatkaa ja kehittää kehysmenettelyä. Hallitus sitoutuu siihen, että kehyyksen piiriin kuuluvat valtion menot ovat vuonna 2011 enintään 1,3 miljardia euroa suuremmat kuin 8.3.2007 päätetyssä valtionalouden kehyyksessä.

Kokonaiskehyyksestä varataan vuosittain 300 milj. euroa lisätalousarvioesityksiä varten. Lisäksi kehyyksestä varataan 200 milj. euroa jaettavaksi hallituksen ensimmäisen kehyspäätöksen yhteydessä tai myöhemmin.

Hallitus sitoutuu noudattamaan asettamaansa menosääntöä ja siihen perustuvaa ensimmäistä kehyspäätöstä. Hallitusohjelman mukaisia toimenpiteitä toteutetaan siinä määrin, kuin se on kehyspäätöksen puitteissa mahdollista. Hallitus arvioi hallitusryhmien johdon aloitteiden pohjalta vuosittain menojen painopistemuu-
tosten tarvetta esim. rakenteellisin uudistuksin tai poikkihallinnollisin siirroin.

Kehyyksen kokonaistasona tehdään vuosittain vain hintatasossa tai talousarvion rakenteessa tapahtuvia muutoksia vastaavat tarkistukset. Kehyspäätöksessä mahdollistetaan aiempaa joustavampi menettely menojen ajoituksen muuttuessa tai budjetoitaessa menoja uudelleen.

Verrattuna viime vaalikaudella sovellettuun kehysjärjestelmään kehyyksen ulkopuolelle siirretään palkkaturvamenot, valtion osuus toimeentulotukimenoista, arvonalisäveromenoihin osoitetut määrärahat sekä teknisesti välitetyt suorituksia ja ulkopuolisten rahoitusosuuksia vastaavat menot. Kehyyksen ulkopuolelta kehyyksen piiriin siirretään valtion osuus Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuksesta johtuvista menoista ja valtion osuus vuorottelukorvauksesta.

Kehyyksen ulkopuolelle kuuluvat:

- työttömyysturvamenot, valtion osuus Kansaneläkelaitokselle kansaneläke-
laista johtuvista menoista, valtion osuus toimeentulotukimenoista, palkka-
turva ja asumistuki sekä matalapalkkatuki. Mainitut menot luetaan kuiten-
kin kehyyksen piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten
osalta.
- korkomenot

- valtion päättämien veromuutosten mahdolliset kompensatiot muille veron-
saajille
- sosiaaliturvamaksujen muutoksista johtuvat Kansaneläkelaitokselle makset-
tavien siirtomenojen muutokset
- teknisesti välitettyjä suorituksia ja ulkopuolisilta saatavia rahoitusosuuksia
määrältään vastaavat menot
- veikkausvoittovaroja, tolopeleistä saatavia tuloja ja Raha-automaattiyhdis-
tyksen tuloutusta vastaavat menot
- finanssijoitusmenot
- arvonlisäveromenoihin osoitetut määrärahat

Hallitus tarkastelee ennen uusia hankkeita koskevia ratkaisuja liikenneväyläraken-
tamisen kokonaistilannetta kattavan selvityksen pohjalta. Liikenneväylien raken-
tamisen ja sen rahoituksen taso pyritään pitämään vuosittain vakaana. Mikäli
maanrakentamisen kustannusten nousun ennakoidaan selvästi kiihtyvän korkean
kapasiteetin käyttöasteen johdosta, päätetään hankkeiden aloitusten ja muun
väylärakentamisen lykkäämisestä.

Kehyspäätöksessä otetaan huomioon kuntien ja valtion välinen peruspalveluoh-
jelma ja peruspalvelubudjetti.

Osakkeiden vuotuisten myyntitulojen ylittäessä 400 milj. euroa, voidaan ylityksestä
enintään 25 prosenttia, kuitenkin enintään 150 milj. euroa käyttää kertaluonteisiin
osaamista, innovaatioita ja talouden kasvua edistäviin investointeihin kehyyksen
estämättä. Jos menojen taso lisätalousarvioiden jälkeen jää kehystason alle, voi-
daan erotus, kuitenkin enintään 100 milj. euroa, käyttää seuraavana vuonna ker-
taluonteisiin menoihin kehyyksen estämättä, ellei erityisiä muita syitä ole.

Julkisen talouden kestävyuden turvaamiseksi hallitus sitoutuu Suomen voimassa
olevan vakausohjelman mukaiseen toimintalinjaan valtiontalouden vahvistami-
seksi. Tavoitteena on, että työllisyyttä tukevien rakenteellisten uudistusten ansi-
osta valtiontalouteen muodostuu yhtä prosenttia BKT:sta vastaava rakenteellinen
ylijäämä vaalikauden lopussa.

Menonlisäykset ja veronkevennykset ajoitetaan siten, että vakaa suhdannekehitys
ei vaarannu ja ylijäämätavoite saavutetaan.

Hallitus lähtee siitä, että valtiontalouden alijäämä ei edes poikkeuksellisen heikon
talouskehityksen oloissa saa ylittää 2 ½ % bruttokansantuotteesta. Jos alijäämä
uhkaa ennusteiden valossa muodostua tätä suuremmaksi, hallitus esittää viipy-
mättä tarvittavat menojen vähentämistoimenpiteet ja muut toimenpiteet ylityksen
välttämiseksi.

4 OIKEUSPOLITIikka JA SISÄINEN TURVALLISUUS

Toimiva oikeusvaltio ja arjen turvallisuus luovat pohjan oikeudenmukaiselle ja kannustavalle yhteiskunnalle. Kansalaisten turvallisuutta vahvistetaan edistämällä viranomaisten yhteistyötä kaikilla hallinnonaloilla paremman oikeusturvan aikaansaamiseksi sekä rikollisuuden ja päihteiden haittavaikutusten torjumiseksi.

Arvioidaan vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain toimivuutta. Perustuslain mahdollista muuttamista varten asetetaan parlamentaarinen ohjausryhmä.

Hallitus uudistaa eduskuntavaalien vaalijärjestelmää siten, että suhteellinen vaalitapa voi toteutua mahdollisimman hyvin ja yhtäläisesti eri puolilla maata ja että myös eduskunnan alueellinen edustavuus voidaan mahdollisimman hyvin turvata.

Vaalijärjestelmää uudistetaan nykyisen vaalipiirijaon pohjalta. Uudistuksen perustana on vaalialuejärjestelmä, joka kattaa koko Suomen ja pitää sisällään vaaliliitto kiellon eduskuntavaaleissa. Työtä valmistelemaan perustetaan parlamentaarinen työryhmä. Työryhmän tavoitteena on tehdä esitys vaalikauden aikana siten, että uudistus on voimassa viimeistään vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

Eduskuntavaalit siirretään pidettäväksi huhtikuun kolmantena viikonloppuna. Pääsiäisen osalta toteutetaan tarvittavat erityisjärjestelyt.

Presidentinvaalien ajankohtaa muutetaan siten, että vaalien ensimmäinen kierros järjestetään tammikuun viimeisenä sunnuntaina ja toinen kierros siitä kahden viikon päästä. Muutos tulee voimaan vuoden 2012 vaaleissa.

Hallitus toteuttaa äänestyspaikalta tapahtuvan sähköisen äänestyksen pilottihankkeen vuoden 2008 kunnallisvaaleissa ja päättää erikseen jatkosta hankkeen kokemuksen perusteella. Samalla selvitetään mahdollisuus siirtyä koko maassa vaalipaikoilla tapahtuvaan sähköiseen äänestämiseen vuoteen 2015 mennessä. Samassa yhteydessä selvitetään äänestysajankohdan muuttaminen siten, että ennakköäänestys ja varsinainen vaalipäivä ovat yksi yhtenäinen ajankohta.

Euroopan neuvoston alainen Group of States Against Corruption (GRECO) suorittaa vuonna 2007 Suomessa maatarkastuksen koskien vaali- ja puoluerahoituksen toimivuutta. Hallitus arvioi vaali- ja puoluerahoituksen laki- ja menettelymuutos tarpeet GRECO:n antaman suosituksen jälkeen.

Muilta osin hallitus huolehtii siitä, että vaalijärjestelmä toimii kaikissa tilanteissa luotettavasti, sujuvasti ja kustannustehokkaasti sekä siten, että se mahdollisimman hyvin tukee korkeaa äänestysaktiivisuutta.

Parantamalla säädösympäristöä ja lakien selkeyttä edistetään kansalaisten hyvinvointia ja yritysten kilpailukykyä. Hallitus toteuttaa paremman sääntelyn toimintaohjelman ja laatii hallituskauden merkittävimmät lainsäädäntöhankkeet sisältävän lainsäädäntösuunnitelman.

Hallitus parantaa kansalaisten oikeusturvaa ja oikeuden tasa-arvoista saatavuutta tehostamalla käräjäoikeuksien toimintakykyä, keskittämällä voimavaroja lainkäyttötehtäviin ja siirtämällä oikeudenkäyntien painopiste vahvemmin käräjäoikeuksiin. Lautamiesjärjestelmästä luovutaan muissa kun vakavissa rikosasioissa ja säästyneet varat käytetään pahiten ruuhkautuneiden käräjäoikeuksien vahvistamiseen. Parannetaan hovioikeuksien edellytyksiä kohdentaa voimavarojaan uudistamalla asioiden käsittelymenetelmiä ja korvaamalla hovioikeuksien nykyinen mahdollisuus kirjallisessa menettelyssä seuloa valituksia muutoksenhakulupajärjestelmällä.

Turvataan korkeatasoinen oikeusturva hallinnossa kehittämällä hallinnon sisäistä oikaisujärjestelmää ja jatkamalla hallintolainkäyttöjärjestelmän kokonaisvaltaista kehittämistä. Lisätään hallinto-oikeuksien henkilöstöä kaavoitusta koskevien valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi.

Tuomioistuinelaitosta uudistettaessa kiinnitetään huomiota molempien kieliryhmien oikeuksien turvaamiseen.

Markkinaoikeuden asemaa ja kilpailuosaamista vahvistetaan. Arvioidaan markkinaoikeuden asemaa ja tehtäviä kokonaisvaltaisesti. Lisätään määräaikaaisesti vakuutus-oikeuden voimavaroja ja kehitetään menettelytapoja erityisesti eriyttämällä kokoonpanoja.

Riidattomia saatavia koskevien asioiden käsittelyä sähköistetään ja keskitetään. Kiinteistöjen kirjaamisjärjestelmä uudistetaan. Siirretään kiinteistöjen kirjaamisasiat maanmittauslaitokselle.

Toteutetaan esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilain kokonaisuudistus. Tehostetaan ja nopeutetaan vaativien rikosasioiden esitutkinta-, syyteharkinta ja oikeuskäsittelyä lisäämällä syyttäjien osallistumista esitutkintaan ja varmistamalla tähän riittävät voimavarat.

Uudistetaan rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettely siten, että järjestelmästä tulee kustannustehokas ja perustuslain vaatimukset täyttävä tuomioistuinten ulkopuolinen rikosasioiden käsittelyjärjestelmä.

Asetetaan laajapohjainen toimikunta laatimaan kansallisen immateriaalioikeusjärjestelmän (IP-järjestelmä) kehittämisohjelma (IP-strategia) ja määritetään Suomen tavoitteet EU:n IP-politiikan kehittämiseksi. Tehostetaan IP-asioiden

tuomioistuinkäsittelyä keskittämällä ne näihin asioihin erikoistuneelle tuomioistuimelle, jolle turvataan riittävät resurssit.

Uudistetaan yhdistyslakia erityisesti hallintoa ja tilintarkistusta sekä päätöksentekoon osallistumisen tapoja koskevilta osin siten, että laki vastaa paremmin nykyaikaisen järjestö- ja kansalaistoiminnan vaatimuksia. Toteutetaan asunto-osakeyhtiölainsäädännön kokonaisuudistus. Tekijänoikeuslakia uudistetaan. Selvitetään, vastaavatko nykyiset avioliittolain varallisuussäännökset yhteiskunnan vaatimuksia.

Toteutetaan vesilain kokonaisuudistus antamalla eduskunnalle esitys uudeksi vesilaksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Selvitetään omaisuuden suojaa ja oikeusturvaa koskevat kehittämistarpeet lunastus-, maankäyttö- ja ympäristönsuojelulainsäädännön osalta. Maanvuokralainsäädäntöä uudistetaan siten, että se vastaa rakentamista ja elinkeinotoimintaa varten tapahtuvan maanvuokrauksen tarpeita.

Selvitetään holhousasioihin ja edunvalvontaan liittyvät muutos- ja kehittämistarpeet. Jatketaan henkilökohtaista konkurssia koskevaa selvitystyötä. Nais- ja miesparien oikeus perheen sisäiseen adoptioon tehdään mahdolliseksi ottaen huomioon biologisen vanhemman oikeudet.

Turvataan saamelaiden oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan perustuslaissa säädetyn kulttuuri-itsehallinnon pohjalta.

Edellytykset vankeuslain mukaiselle kuntouttavalle toiminnalle turvataan. Vankilaitilojen peruskorjaamista jatketaan. Selvitetään mahdollisuudet tehostaa ja vauhdittaa ulkomaisten vankien siirtämistä kärsimään rangaistuksensa kotimaassaan.

Euroopan unionin kehittämiseksi edelleen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueena hallitus kannattaa jäsenvaltioiden lainsäädännön vastavuoroiseen tunnistamiseen perustuvan yhteistyön tiivistämistä. Lainsäädännön harmonisoinnin osalta kiinnitetään erityistä huomiota lainsäädännön tason parantamiseen sekä kansallisten oikeusjärjestelmien perusteiden ja ihmisoikeuksien turvaamiseen.

Hallitus määrittää sisäisen turvallisuuden keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet poikihalinnollisesti sisäisen turvallisuuden ohjelmassa. Ohjelman painopistettä laajennetaan mm. merellisiin suuronnettomuuksiin ja ympäristöuhojen torjuntaan, asumisen turvallisuuteen, järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan, ääriliikkeiden nousun estämiseen, terrorismin torjuntaan, lähisuhdeväkivaltaan sekä laittoman maahantulon ja ihmiskaupan estämiseen. Tehdään alan, erityisesti poliisin, henkilöstötarpeista pitkän aikavälin suunnitelma.

Laaditaan kansallinen siviilikriisinhallinnan strategia ja laajennetaan Suomen osallistumista siviilikriisinhallintatoimintaan.

Poliisipiirien määrä vähennetään ja hallintorakenteen uudistusta jatketaan siten, että se kohdistuu jatkossa myös poliisin ylijohtoon, poliisin lääninjohtoihin, poliisin valtakunnallisiin yksiköihin sekä Helsingin poliisilaitokseen. Näin siirretään voimavaroja hallinnosta palveluihin. Uudistuksen yhteydessä varmistetaan poliisipalvelujen saatavuus koko maassa. Ruotsinkieliset palvelut turvataan. Lisäksi selvitetään, erotetaanko toisistaan ministeriön ohjaus- ja valvontatehtävät sekä operatiivisen poliisitoiminnan johtaminen.

Hätäkeskuslaitosten toimintavarmuus ja -nopeus varmistetaan. Hätäkeskustoiminta ja tietojärjestelmät uudistetaan siten, että keskuksat verkotetaan niin, että ne voivat tukea toisiaan ruuhkatilanteissa ja poikkeusoloissa.

Lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminta turvataan.

Parannetaan rajaliikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta. Turvataan kansallisen rajaturvallisuuden toimintakyky ulkorajalle sekä osallistutaan EU:n yhdenmätyn rajaturvallisuusjärjestelmän kehittämiseen muuttuvissa oloissa. Rajavartiolaitoksen toiminnallisia valmiuksia parannetaan uusimalla ilma-alus- ja vartioaluskalustoa sekä kehittämällä rikostorjuntaa PTR-yhteistyönä.

Turvataan pelastuslaitosten toiminta- ja palvelukyky pelastushenkilöstön epäedulliseksi muuttuneen ikärakenteen vaikutusten varalta mm. tarkistamalla pelastushenkilöstön mitoituksen ja rakenteen perusteet sekä yksiköiden ja tehtäviin liittyvät suorituskykyvaatimukset. Hallitus ratkaisee pelastushenkilöstön eläkekäytöksen.

Tarkistetaan pelastuslaki tavoitteena erityisesti onnettomuuksien ehkäisyn ja asuinsturvallisuuden parantaminen. Arvioidaan nykyisten väestösuojelumääräysten tarkoituksenmukaisuus. Palotarkastukset ja muut turvallisuutta edistävät toimet kohdistetaan nykyistä paremmin riskikohteisiin. Turvallisuutta parantavan tekniikan käyttöä lisätään.

Hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimiin rahapelaamiseen liittyvien sosiaalisten ongelmien rajoittamiseksi, rikollisuuden torjumiseksi ja yksinoikeuden säilyttämiseksi sekä sen takaamiseksi, että viranomaisilla on riittävät voimavarat laittomaan pelitarjontaan puuttumiseksi.

4.1 Maahanmuutto

Hallituksen maahanmuuttopoliittisena tavoitteena on kehittää aktiivista, kokonaisvaltaista ja johdonmukaista politiikkaa, joka ottaa täysipainoisesti huomioon niin työvoiman tarpeen, maahanmuuttajien moninaiset lähtökohdat kuin kansainväliset velvoitteet. Ulkomaalaisvirasto muutetaan maahanmuuttovirastoksi. Viranomaistoiminnan avoimuutta lisätään ja ennakoitavuutta parannetaan.

Ulkomaalaisviraston ja valitustuomioistuinten käsittelymenettelyistä tehdään selvitys.

Työperusteista maahanmuuttoa edistetään ottaen huomioon Suomen ja EU:n väestökehitys ja siitä aiheutuva työvoimantarve. Toteutetaan maahanmuuttopolitiittisen ohjelman toimenpidekirjaukset ja valmistellaan työperäisen maahanmuuton toimenpideohjelma.

Pääkaupunkiseudulle, Turun seudulle ja muille merkittävillä maahanmuuttoalueilla laaditaan yhdessä valtion ja seudun kuntien kanssa pilottiohjelma maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllistymisen edistämiseksi.

Laillista maahanmuuttoa lisätään ja laitonta maahanmuuttoa ja ihmiskauppaa torjutaan. Schengen-alueen yhteistyötä pyritään tiivistämään siten, että viisumi- ja työntekijän oleskelulupahakemuksen Suomeen voisi jättää minkä tahansa Schengen-maan konsulaatissa tai suurlähetystössä. Kielteisen turvapaikkapäätöksen, mutta jo työpaikan saaneelle henkilölle, jonka edellytykset jäädä Suomeen työntekijänä täyttyvät, säädetään mahdollisuus hakea oleskelu- ja työlupaa Suomesta käsin.

Selkiytetään oleskelulupajärjestelmää siten, että oleskelulupaan sisältyy työnteko- ja opiskeluoikeus. Ulkomaalaiselle opiskelijalle annetaan samanlainen oikeus työntekoon kuin suomalaisella opiskelijalla. Ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustamista ja täydennyskoulutusta kehitetään.

Saatavuusharkinnasta luovutaan asteittain.

Lyhennetään kansalaisuuteen vaadittavaa oleskeluaikaa ja helpotetaan Suomeen jääneiden opiskelijoiden kansalaisuuden saamista.

Kotouttamista edistetään mm. lisäämällä kielikoulutusta. Luodaan työperäisten maahanmuuttajien opastusjärjestelmä.

Ihmisyyden ja perusoikeuksien vastaisten rikosten uhriksi joutuneille siirtolaisille myönnetään pysyvä oleskelulupa, jotta nämä voivat helpommin hakea apua viranomaisilta. Ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen tähtäävää ns. etsivä- ja neuvontatyötä tekevien järjestöjen rahoitus siirretään valtionavun piiriin.

Selvitetään, miten lapsen etu toteutuu turvapaikanhakija- ja pakolaislapsia koskevissa päätöksissä ja arvioidaan erityisesti ilman huoltajaa tulleiden turvapaikanhakijalasten asema ja kohtelu.

Vaikutetaan siihen, että EU-maiden maahanmuuttopolitiikka pystytään sovittamaan entistä paremmin yhteen kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikan ja EU-maiden oman työvoimapolitiikan tarpeisiin.

4.2 Kuntapolitiikka ja palvelut

Kuntatalouden merkitys on keskeinen koko kansantaloudelle ja kasvaa yhä väestön ikääntyessä. Talouden näkökulmasta kuntien menojen ja tulojen jatkuva epätasapaino johtaa kestävämpään tilanteeseen. Kuntatalouden menokasvua on hillittävä, mikä edellyttää tuottavuuden merkittävää parantamista. Siksi tarvitaan kustannustehokas ja toimiva kunta- ja palvelurakenne.

Hallitus edistää vakaata kuntapolitiikkaa ja parantaa sen ennakoitavuutta. Turvataan kuntien vetovoima työnantajana. Kansalaisten mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon ja vaikuttaa palveluihin vahvistetaan.

Hallitus jatkaa määrätietoisesti kunta- ja palvelurakennemuutosten toteutusta hyväksytyin puitelain, päätettyjen kriteerien ja aikataulun mukaisesti. Hankkeen etenemistä arvioidaan jatkuvasti ja eduskunnalle annetaan selonteko 2009.

Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota kaupunkiseutujen suunnitelmien sisältöön ja niiden toteutumiseen sekä yhdyskuntarakenteen eheytymiseen. Varmistetaan, että mitään kuntaa ei jätetä puitelain edellyttämien järjestelyjen ulkopuolelle. Viimeistään selonteon yhteydessä ratkaistaan tarvittavat lisätoimet.

Tuetaan vapaaehtoisia, erityisesti monikuntaliitoksia toimintakykyisen ja elinvoimaisen kuntarakenteen aikaansaamiseksi sekä jatketaan syvällisen yhteistoiminnan tukemista koskevaa määräaikaista lakia vuosiksi 2009–2012.

Palvelujen turvaaminen edellyttää vahvaa taloudellista perustaa sekä uusien palvelujen järjestämis- ja tuottamistapoja. Hallitus edistää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuutta palvelutuotannossa. Kannustetaan tilaaja-tuottajamallien käyttöönottoa. Laajennetaan palvelusetelijärjestelmän ja kotitalousvähennyksen käyttöalaa, minkä avulla edesautetaan toimivien palvelumarkkinoiden syntyä. Kehitetään palvelujen laadun valvonnan välineitä.

Tuottavuutta edistetään kehittämällä toimintakulttuuria, palveluprosesseja sekä tuottavuusmittareita. Parannetaan kuntien edellytyksiä tutkimukseen, tuotekehitykseen ja palveluinnovaatioihin.

Kustannustietoisuuden lisäämiseksi parannetaan kuntapalvelujen hinnoittelun ja rahoituksen läpinäkyvyyttä. Tavoitteena on, että asiakas saa tiedon paitsi omasta maksuosuudestaan myös palvelun kokonaiskustannuksista.

Parannetaan erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja siihen läheisesti liittyvien sosiaalihuollon saumattomia palveluketjuja, mukaan lukien ennaltaehkäisevä työ. Toteutetaan vaativaa erikoissairaanhoidon antavien yksiköiden välillä kustannustehokas ja toiminnallisesti tarkoituksenmukainen työnjako. Valmistellaan ehdotus lastensuojelua tehostavasta päätöksentekomenettelystä.

Yhteispalvelua, sähköistä asiointia ja puhelinpalveluja kehitetään voimakkaasti, ja niiden avulla edistetään paikkariippumatonta palvelujen saatavuutta koko maassa. Tavoitteena on kuntien ja valtion tietojärjestelmäarkkitehtuurien yhteensovittaminen ja rajapintojen määrittely vuoteen 2010 mennessä. Edistetään mobiili- ja korttipohjaisten varmenteiden käyttöönottoa.

Edistetään kansalaisten vapaata hakeutumisoikeutta palveluihin yli kuntarajojen.

Parannetaan kuntien edellytyksiä toimivaan omistajaohjaukseen, mukaan lukien kunnan hallitsevat osakeyhtiöt.

Palvelurakenteiden uudistamisen yhteydessä turvataan palvelujen saatavuus suomen, ruotsin ja saamen kielellä.

Valtion ja kuntien yhteistä kuntapolitiikkaa toteutetaan lakisääteisen peruspalveluohjelman ja -budjetin avulla. Täsmennetään valtion ja kuntien työnjakoa tavoitteena kuntien tehtävien ja rahoituksen tasapaino. Vahvistetaan kuntataloutta lisäämällä valtionosuuksia. Peruspalvelujen, erityisesti vanhustenhuollon turvaamiseksi, toteutetaan nelivuotistarkistus.

Lisäksi toteutetaan maksujen jälkeenjäneisyyden huomioiva sosiaali- ja terveydenhuollon maksu-uudistus. Samalla luodaan järjestelmä, jossa maksut seuraavat jatkossa kustannuskehitystä. Uudistuksessa varmistetaan, että palvelut säilyvät kaikkien saatavilla.

Harkinnanvaraista rahoitusavustusjärjestelmää jatketaan. Avustukset kytketään vuodesta 2007 alkaen tiukemmin kunnan rakenteiden ja palvelutuotannon uudistamisprosesseihin.

Valtionosuusjärjestelmä uudistetaan 2010 alusta ja siitä tehdään nykyistä yksinkertaisempi, selkeämpi ja läpinäkyvämpi. Järjestelmää kehitetään nykyistä kannustavampaan suuntaan. Kuntien erilaiset olosuhde- ja palvelutarvetekijät otetaan huomioon. Poikkeuksellisen harvan asutuksen ja saaristoisuuden aiheuttamat ongelmat ratkaistaan erikseen.

Valtionosuusjärjestelmässä olevia kuntaliitosten ja yhteistyön esteitä poistetaan. Pienten lukioiden hallinnollista yhdistämistä estävää valtionosuussäännöstä muutetaan kiireellisesti jo ennen kokonaisuudistusta siten, että nykyisten pienten lukioiden korkeampi valtionosuus säilyy, vaikka ne hallinnollisesti yhdistettäisiin, jos ne jatkavat osana verkostolukiota. Näin menetellään vain tehtäessä kuntaliitos tai lukion toimiessa usean kunnan yhteisenä.

Toteutetaan kotikuntalain muutos ja siihen liittyvä kuntien välinen todellisiin kustannuksiin perustuva korvausjärjestelmä, joka mahdollistaa kaikille vammaisille ja vanhuksille oikeuden kotikunnan vapaaseen valintaan.

Hallinnonalakohtaiset valtiosuudet yhdistetään puitelain edellyttämin poikkeuksin ja säilyttämällä ylläpitäjäjärjestelmä lukion, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun osalta.

Mahdolliset muutokset kuntien veropohjassa kompensoidaan kunnille täysimääräisesti.

Uusista ja laajenevista tehtävistä aiheutuviin menoihin valtiosuus on vähintään puolet ja vastaavaa periaatetta sovelletaan kunnilta valtiolle siirrettävien, ei kuitenkaan puitelaissa jo nimettyjen tehtävien osalta.

4.3 Alueiden kehittäminen ja hallinto

Suomen tuleva menestys edellyttää, että maamme kaikki voimavarat saadaan nykyistä paremmin käyttöön. Hallituksen tavoitteena on edistää alueiden kansainvälistä kilpailukykyä, pienentää alueiden välisiä kehityseroja, turvata kansalaisten peruspalvelut ja yhteydet koko Suomessa. Lähtökohtana ovat alueiden omiin vahvuuksiin ja osaamiseen perustuva erikoistuminen, toimijoiden välinen yhteistyö ja verkottuminen alueiden kesken. Tavoitteena on vahvoihin maakuntiin perustuva monikeskuksinen aluerakenne, joka vahvistaa sekä kaupunkialueiden että maaseudun elinvoimaisuutta.

Valtioneuvosto määrittelee vaalikauden alussa hallitusohjelmaan perustuvat valtakunnalliset aluekehittämisen suuntaviivat ja perustaa hallinnon ja aluekehityksen ministerivaliokunnan.

Hallituksen tavoitteena on tehostaa aluepolitiikkaa erityisesti heikoimmilla alueilla, vahvistaa suurkaupunkipolitiikkaa ja käynnistää metropolipolitiikka.

Alueiden kehittämisen roolia vahvistetaan valtioneuvoston ja eri hallinnonalojen päätöksenteossa. Aluepolitiikan painotukset ovat elinkeino- ja yritystoiminta, osaaminen ja työvoima, palvelut ja yhteydet.

Hallitus tukee kuntien ja maakuntien omaehtoista ja strategista kehitystä sekä voimavarojen alueellista ja paikallista yhteen kokoamista. Ohjelmaperusteista aluekehitystyötä jatketaan. Kansallista ohjelmajärjestelmää yksinkertaistetaan ja ohjelmien määrää vähennetään. Maakuntaohjelman painoarvoa kokoavana ohjelmana vahvistetaan. Maakunnan liittojen toteuttamissuunnitelma ja valtion aluehallinnon tulossopimusneuvottelut yhdistetään. Maakunnan kehittämisrahan sito mattomaan osaan tehdään tasokorotus. Tämän lisäksi tehdään vuosittain valtion budjettiin varaus äkillisten rakennemuutosalueiden tarpeisiin.

Luodaan kokonaisvaltainen aluepolitiikan vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointijärjestelmä. Seurantajärjestelmiä yksinkertaistetaan.

Kohdennetaan erityistoimenpiteitä Itä- ja Pohjois-Suomeen sekä Etelä- ja Länsi-Suomen haasteellisille alueille.

Suurkaupunkipolitiikalla vahvistetaan suurimpien kaupunkiseutujen kansainvälistä kilpailukykyä, yhdyskuntarakenteen eheyttä ja ehkäistään niiden sosiaalista ja alueellista eriytymistä. Poliitiikan edistämistä ja seuraamista varten asetetaan kaupunkipoliittiseen neuvottelukuntaan erillinen suurkaupunkijaosto.

Pääkaupunkiseudun erityiskysymyksiä varten käynnistetään metropolipolitiikka, jolla ratkaistaan alueen maankäytön, asumisen ja liikenteen ongelmia, edistetään elinkeinopolitiikan ja kansainvälistymisen toteutusta sekä ehkäistään syrjäytymistä. Monikulttuurisuutta ja kaksikielisyttä edistetään. Valtion ja pääkaupunkiseudun kuntien kesken vahvistetaan ja laajennetaan aiesopimuskäytäntöä sekä valtion eri hallinnonalojen kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä.

Hallitus edistää harvaan asutun ja syrjäisen maaseudun kehittämistä mm. parantaen maaseutuelinkeinojen toimintamahdollisuuksia, tukien maaseudun palveluja, turvallisuutta, työllisyyttä ja yrittäjyyttä, etätyön mahdollisuuksia sekä toimivaa infrastruktuuria. Aluekehityksen seurantaryhmä laatii hallituskauden puolivälissä arvion em. alueiden kehityksestä.

Hallitus valmistelelee Kainuun hallintokokeilun jatkotoimet seurannan ja arviointitutkimuksen perusteella ja antaa tarvittavat hallituksen esitykset eduskunnalle vuoden 2010 aikana.

Mahdollistetaan erilaiset aluekehitystä ja -rakennetta vahvistavat alueelliset hallintokokeilut maakuntien ja kuntien niin halutessa.

Jatketaan kokeilua työnantajien vapauttamisesta sosiaaliturvamaksuista.

Hallitus osallistuu keskusteluun ja linjauksiin Euroopan unionin rakennerahastojärjestelmän uudistamisesta vuoden 2013 jälkeen. Itä- ja Pohjois-Suomen harvan asutuksen alueiden asema turvataan. Edistetään ohjelmien toteutusta suuralueittain.

Hallintoa uudistetaan ja kansanvaltaistetaan. Lääninhallitusten, työvoima- ja elinkeinokeskusten, muiden piirihallintoviranomaisten ja maakuntien liittojen työnjakoa täsmennetään, päällekkäisyydet poistetaan ja vähennetään hallintoviranomaisten määrää. Samassa yhteydessä arvioidaan niiden aluejakoa. Nykymuotoisen lääninhallinnon tehtävät organisoidaan uudelleen. Uudistetaan valtion aluehallintoa kokoamalla lupa-, valvonta- ja oikeusturvatehtäviä yhteen. Siirretään kehittämissä poliittista toimivaltaa kansanvaltaiseen ohjaukseen. Selvitetään aluekehittämisen voimavarojen kokoamista valtion talousarviossa maakunnittain ja ministeriöittäin yhdelle momentille ja niiden päättämisestä siirtämistä alueille. Valmistelu käynnistetään välittömästi ja uudistukset toteutetaan vuoteen 2010 mennessä.

Valtion hallinnon työpaikkojen alueellistamista jatketaan aiempaa tasaisemmin maan eri osiin. Siirtymäkauden järjestelyjä tuetaan taloudellisesti.

Toteutettujen ja vireillä olevien syyttäjä-, ulosotto-, maistraatti- ja poliisipiirien uudistusten seurauksena puretaan nykymuotoinen kihlakuntajärjestelmä ja niiden yhteinen henkilöstö siirretään lähinnä heidän tehtäväalaansa vastaavan viranomaisen palvelukseen.

5 KOULUTUS-, TIEDE- JA KULTTUURIPOLITIikka

Suomalaisten korkea sivistystaso sekä laadukas ja maksuton koulutus ovat hyvinvointiyhteiskuntamme perusta. Hallitus turvaa tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen.

Hallitus turvaa taloudelliset ja rakenteelliset edellytykset tehdä laadukasta, monialaista perus- ja soveltavaa tutkimusta.

Koulutusjärjestelmää kehitetään kokonaisuutena siten, että se vastaa globaaliin haasteeseen sekä ammatti- ja väestörakenteen muutokseen. Hallitus uudistaa ennakoinnin perusteita, jotta laadullisiin ja määrällisiin osaamis-, koulutus-, tutkimus- ja työelämän tarpeisiin voidaan vastata paremmin. Oppisopimuskoulusta järjestämisuotona vahvistetaan. Ryhdytään toimiin koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseksi.

Hallitus sitoutuu edistämään luovuutta, erilaista lahjakkuutta ja innovatiivisuutta varhaiskasvatuksesta alkaen. Ympäristökasvatuksen asemaa vahvistetaan. Hallitus jatkaa toimia yrittäjyyskasvatuksen monipuolistamiseksi ja laajentamiseksi kaikilla koulutusasteilla. Verkko-opetuksen kehittämistä ja oppilaitosten tietoyhteiskunta-hankkeita tuetaan.

Oppilaitosverkkoa sopeutetaan väestökehitykseen koulutuksen saatavuus maan kaikissa osissa turvaten. Jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle turvataan koulutuspaikka sekä riittävä opintojen ohjaus ja tukitoimet. Koulupudokkuutta vähennetään kiinnittämällä huomiota erityisesti nivelvaiheisiin. Varmistetaan integroinnin riittävät tukitoimet. Erityiskoulut ja -luokat säilytetään vaihtoehtoina. Maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistetään koulutuksen keinoin.

Opettajien työn houkuttelevuutta parannetaan kehittämällä työolosuhteita. Koulutuksen järjestäjille säädetään velvoite huolehtia siitä, että henkilöstö saa säännöllisesti ammatillista osaamista parantavaa täydennyskoulutusta.

Arvioidaan valtiosuudistuksesta johtuvat tarpeet kehittää ohjausjärjestelmää. Opetushallituksen asema ja tehtävät arvioidaan. Arviointitoimintaa kokonaisuudessaan selkiytetään.

Huolehditaan taiteen perusopetuksen saatavuudesta.

5.1 Perusopetus

Ikäluokkien pienentymisestä vapautuvat voimavarat käytetään koulutuksen laadun kehittämiseen. Perusopetuksen voimavarat vahvistamalla ehkäistään ja lievennetään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Tavoitteena on ryhmäkokojen pie-

mentäminen sekä tuki- ja erityisopetuksen, opinto-ohjauksen ja oppilashuollon vahvistaminen ja koulujen kerhotoimintaan panostaminen. Vanhempien ja koulun yhteistyötä edistetään.

Hallitus turvaa perusopetuksen saavutettavuuden lähipalveluna. Madalletaan esteitä käydä koulua yli kuntarajojen. Koulujen perustamiskustannusten rahoitusjärjestelmä säilytetään.

Vahvistetaan taito- ja taideaineiden asemaa lisäämällä valinnaisuutta. Edistetään monipuolisia kieliohjelmia kouluissa. Toisen kotimaisen kielen koulutusta kehitetään valtioneuvoston tekemien päätösten mukaisesti.

Arvioidaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan lainsäädännön toimivuus, toiminnan laatu ja muutostarpeet. Edistetään yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajien mahdollisuuksia tuottaa iltapäivätoimintaa.

Perusopetuksen järjestämisen lähtökohtana on yhtenäinen peruskoulu ja kuntien järjestämä perusopetus, jota yksityiset koulut täydentävät.

5.2 Toisen asteen koulutus

Lukion tehtävää yleissivistävänä ja jatko-opintoihin valmistavana väylänä vahvistetaan. Ammatillinen koulutus tarjoaa vahvan ammatillisen osaamisen sekä jatko-opintokelpoisuuden.

Lukioverkkoa kehitetään hyvä saavutettavuus turvaten. Erilaiset järjestämis- ja ylläpitomallit mahdollistetaan. Lisätään lukioiden välistä sekä toisen asteen sisäistä yhteistyötä ja verkostomaista toimintatapaa. Uutta teknologiaa käytetään laajasti ja etälukion toimintamahdollisuuksia parannetaan. Lukio-opinnot suoritetaan pääsääntöisesti kolmessa vuodessa. Tätä tavoitetta edistetään panostamalla erityisesti opintojen ohjaukseen.

Ammatillisen koulutuksen arvostusta, houkuttelevuutta ja työelämälähtöisyyttä parannetaan. Aloituspaiikkojen määrää lisätään ja niitä suunnataan alueellisen työvoimatarpeen mukaan ja kasvukeskuksiin. Erityisoppilaitosten toimintaa vahvistetaan.

Nostetaan tuloksellisuusrahoituksen osuutta ammatillisessa perus- ja aikuiskoulutuksessa. Jatketaan ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamista vahvoiksi kokonaisuuksiksi. Samalla turvataan pitkälle erikoistuneiden yksiköiden toiminta. Lähiopetuksen ja -ohjauksen määrää lisätään ammatillisessa peruskoulutuksessa.

5.3 Korkeakoulut

Korkeakouluja kehitetään tavoitteena koulutuksen ja tutkimuksen laadun parantaminen. Rakenteellista kehittämistä jatketaan. Laaditaan korkeakoulujen kehittämissuunnitelma ottaen huomioon aiemmin tehdyt selvitykset. Suunnitelma huomioi ruotsinkielisen korkeakoulutuksen erityistarpeet.

Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään duaalimallin pohjalta, joka perustuu toisistaan poikkeaviin tutkintoihin, tutkintonimikkeisiin ja tehtäviin. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen työnjako ja tehtävät selkiytetään. Tavoitteena on kansainvälisen huippuosaamisen lisääminen sekä osaamistasoltaan alueellisesti vahvemmat ja vaikuttavammat korkeakoulukokonaisuudet. Kehitetään yliopistokeskuksia. Tekniikan alan korkeakoulutusta ja sen strategiaa uudistetaan.

Korkeakoulutuksen kansainvälistymiselle luodaan kansallinen strategia, jolla opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta lisätään. Ulkomaille suuntautuva tilauskoulutus tehdään mahdolliseksi. Käynnistetään kokeilu, jossa yliopistot ja korkeakoulut voivat hakea yksittäisille maisteriohjelmille lupaa kerätä maksua EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta. Kokeiluun kuuluu stipendijärjestelmä ulkomaisille vähävaraisille opiskelijoille. Kokeilun tulokset arvioidaan ennen järjestelmän muutoksia.

Yliopistojen perusvoimavaroja lisätään. Toteutetaan tutkimuksen ja koulutuksen huippuyliopisto (Teknillinen korkeakoulu, Helsingin kauppakorkeakoulu ja Taideteollinen korkeakoulu).

Yliopistojen taloudellista autonomiaa lisätään mahdollistamalla yliopistoille julkisoikeudellisen oikeushenkilön tai yksityisoikeudellisen säätiön asema. Samanaikaisesti uudistetaan yliopistojen hallintoa ja päätöksentekojärjestelmää.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tulosohjausjärjestelmässä painotetaan opetuksen ja tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta. Valtion tuottavuusohjelmaa tarkistetaan siten, ettei se heikennä yliopistokoulutuksen laatua sekä tieteen ja tutkimuksen vaikuttavuutta. Ammattimaista tutkijauraa kehitetään houkuttelevaksi vaihtoehdoksi. Apurahansaajien sosiaaliturva järjestetään.

Ammattikorkeakoulujen ammattiosaamisen kehittämistä, työelämäyhteyttä ja alueellista vaikuttavuutta vahvistetaan. Ammattikorkeakoulujen monipuolinen omistajarakenne säilytetään.

5.4 Aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö

Kannustetaan aikuisväestöä oman osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen parantamalla kouluttautumismahdollisuuksia työelämässä, erityisesti muutostilanteissa.

Toteutetaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus, jolla selkiytetään hajanainen hallinto, rahoitus, etuudet ja koulutustarjonta.

Oppisopimuksen lisäkoulutuksen kiintiötä nostetaan. Korkeakoulutettujen täydennyskoulutusmahdollisuuksia laajennetaan. Selvitetään oppisopimustyyppisen koulutuksen käyttö korkeakoulutettujen täydennyskoulutuksessa.

Vapaan sivistystyön toimintaedellytykset turvataan. Kehitetään maahanmuuttajien ja syrjäytymisvaarassa olevien aikuisten sivistysmahdollisuuksia. Kansalais- ja työväenopistojen painopisteet määritellään paikallisella tasolla.

5.5 Opintososiaaliset asiat

Opintotukea kehitetään nykyrakenteen pohjalta siten, että opintotuki turvaa päätoimisen opiskelun aikaista toimeentuloa, edistää tehokasta opiskelua ja tutkinnon suorittamista tavoiteajassa. Opintorahaa korotetaan 15 prosentilla kaikilla koulutusasteilla ja opiskelijan omia tulorajoja korotetaan 30 prosentilla. Opintolainavähennyksen toimivuutta seurataan.

Varmistetaan koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, erityisesti mielenterveyspalvelujen sekä muiden opiskelupalvelujen tasa-arvoinen saatavuus.

5.6 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikkaa kehitetään koko maassa tavoitteena alueellinen ja sukupuolten välinen tasa-arvoisuus ja hyvä saavutettavuus. Tuetaan kansalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavaa toimintaa etenkin erityisryhmien osalta. Aatteellisten, yleishyödyllisten kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä kehitetään.

Hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rahapeliin yksinoikeusjärjestelmän säilyttämiseksi muuttuvassa kansainvälisessä toimintaympäristössä. Veikkausvoittovaroja käytetään arpajaislain mukaisiin käyttötarkoituksiin jakosuhtelain mukaisesti.

Parannetaan Suomen valmiuksia hakea ja järjestää kansainvälisiä suurtapahtumia.

Kulttuuripolitiikalla tuetaan taiteen ja kulttuuriperinnön monimuotoisuutta, kulttuurilaitoksia, eri väestöryhmät ja alueet kattavien palvelujen toteuttamista, luovuuden kehittymistä, kansalaistoimintaa sekä taloudellista kasvua.

Luovaa taloutta vahvistetaan ja kulttuurin kansantaloudellista merkitystä lisätään edistämällä kulttuurivientiä ja -yrittäjyyttä. Kulttuurituotteiden arvonnäkökohta-

symykset selvitetään ja otetaan käyttöön verovapaa kulttuurisetelijärjestelmä. Tekijänoikeuskorvausten verotuskohtelua uudistetaan tulovaihtelujen tasaamiseksi. Parannetaan tekijänoikeuslainsäädännön ja tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta.

Kulttuuri- ja taidelaitosten asema sekä taiteen vapaan kentän toimijoiden toimintamahdollisuudet turvataan.

Vahvistetaan kirjastojen roolia lähipalveluina ja kansalaisten oppimisen, tietohuollon ja kulttuurin monipalvelujärjestelmänä. Kirjastojen perustamiskustannusten erillisrahoitus säilytetään.

Lasten ja nuorten kulttuuritoiminnan, taidekasvatuksen ja turvallisen mediaympäristön edellytyksiä parannetaan. Taiteen soveltavaa käyttöä edistetään poikkihallinnollisesti.

Kotimaisen elokuvatuotannon julkista rahoitusta vahvistetaan.

Liikuntapolitiikalla edistetään väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä elämänkaaren eri vaiheissa. Painopiste on lasten ja nuorten liikunnassa. Vahvistetaan liikunnan paikallisen tason toimintaedellytyksiä sekä liikunnan laaja-alaista tasa-arvoa kansallisessa liikuntaohjelmassa määriteltävien suuntaviivojen mukaisesti. Liikunnan asemaa kunnallisena peruspalveluna vahvistetaan ja arkiliikunnan edellytyksiä parannetaan. Tuetaan eettisen ja yhteiskuntavastuullisen sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävän huippu-urheilun edellytyksiä.

Toteutetaan lasten ja nuorten kehittämisohjelma. Nuorisotyön peruspalveluja vahvistetaan. Nuorten osallistumismahdollisuuksia ja kuulemista edistetään. Kehitetään nuorten työpajatoiminta koko maan kattavaksi.

6 MAATALOUSPOLITIikka JA ELINTARVIKETALOUS

Hallituksen tavoitteena on kehittää suomalaista maataloutta ja elintarvikkeiden tuotantoketjua kokonaisuutena, joka perustuu osaamiseen ja innovaatioihin ja joka kykenee laatutuotteillaan hyödyntämään myös vientimahdollisuudet. Harjoitettava maatalouspolitiikka turvaa aktiivitilojen toiminnan kannattavuuden, viljelijöiden nousevan tulokehityksen ja mahdollistaa kotimaisiin raaka-aineisiin perustuvien elintarvikkeiden tuotantomäärien säilyttämisen nykytasolla. Maatalouteen perustuvaa energiatuotantoa lisätään.

Maatilataloutta kehitetään perhevilmäpohjaisena tavoitteena tuottavuuden nostaminen ja elinkeinon kilpailukyvyn paraneminen. Tämä on välttämätöntä toimitaessa EU:n yhteisillä markkinoilla. Lähtökohtana on huolehtia samalla korkeasta ympäristön- ja eläinsuojelun tasosta. Suomen asema elintarviketurvallisuuden huippumaana halutaan säilyttää.

EU:n maatalouspolitiikassa toteutetaan vuonna 2009 niin sanottu terveystarkastus, jolla luodaan pohjaa yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) uudistukselle vuodesta 2014 eteenpäin. Suomi vaikuttaa aktiivisin toimin säädösten valmisteluun. Tavoitteena on CAP:in uudistaminen siten, että EU:n maksamien maataloustukien jakaantuminen jäsenvaltioiden kesken on nykyistä oikeudenmukaisempaa. Luonnonhaittakorvausjärjestelmää pyritään kehittämään siten, että sen avulla voidaan kompensoida ilmastosta ja maantieteellisistä tekijöistä aiheutuvat korkeammat tuotantokustannukset unionin pohjoisimmilla alueilla. Koko Suomen tulee jatkosakin kuulua LFA-alueeseen. EU:n tuki- ja markkinapolitiikan muutoksissa turvataan, ettei viljelijöille aiheudu tulonmenetyksiä; maatalouden kansallista tukea voidaan budjetin puitteissa siirtää tarvittaessa tukimuodosta toiseen kansallisen tuen kokonaismäärän säilyttämiseksi.

Suomen liittymissopimuksen artiklan 141 perusteella Etelä-Suomessa maksettavien maatalouden tukien jatkosta neuvotellaan välittömästi hallituksen työn käynnistyttyä. Hallitus pitää välttämättömänä, että neuvottelujen tulos turvaa kannattavan maataloustuotannon edellytykset pitkällä aikavälillä Etelä-Suomessa. Hallituksen tavoitteena on kehittää maatalouden tukijärjestelmää kokonaisuutena siten, että kannustimet terveeseen yrittäjyyteen säilyvät ja kannattavuus eri tuotantosuunnissa ja alueilla kehittyy tasapuolisesti ja myönteisesti. Artiklaan 142 perustuva pohjoinen tuki säilyy luonteeltaan pysyvänä tukena ja luo pohjan tuotannon kannattavuudelle tulevaisuudessakin. Tarpeettoman byrokratian karsimiseksi tuki- ja valvontajärjestelmä arvioidaan kiinnittäen erityistä huomiota järjestelmän toimivuuteen tilatasolla sekä viljelijän oikeusturvaan.

Maatalouden tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi hallitus huolehtii Maatilatalouden kehittämisrahaston (MAKERA) voimavarojen riittävydestä. Investointitukihakemusten ruuhkan purkamiseksi osoitetaan vuoden 2007 lisä-

talousarvion yhteydessä tehtävällä päätöksellä yhteensä 100 miljoonaa euroa. Lisäksi MAKERA:n toimintamahdollisuudet turvataan pitkäjänteisesti vuosittaisella budjettisiirrolla rahastoon.

MAKERAAan liittyvien päätösten yhteydessä huomioidaan erikseen lakisääteinen velvoite siirtää joitakin turkistarhoja pois pohjavesialueilta ja vuoden 2008 alusta lähtien tuettavat maatilojen biokaasuvoimalat sekä kannustin maatilojen uusiutuvan energian investointeihin.

Hallitus uudistaa luopumiseläkejärjestelmän jatkumaan myös vuoden 2010 jälkeen ja arvioi vuokrausmahdollisuuden palauttamisen.

Hallitus seuraa maatalouden kannattavuuden ja viljelijäväestön tulotason muutoksia ja varmistaa mm. verotuksen keinoin nousevan tulokehityksen. Hallitus varautuu alentamaan maatalouden tuotantokustannuksia siirtämällä maatalous samaan sähköveroluokkaan teollisuuden kanssa ja kasvattamalla polttoöljyn valmisteveropalautusta. Omalla tilalla tuotetun ja käytetyn biodieselin valmistevero poistetaan vaalikauden alussa. Maatalousmaata koskeva vuokralainsäädäntö uudistetaan ja tilusjärjestelyjä jatketaan koko maassa.

Luonnonvara- ja elintarvikealan tutkimustoiminta on tärkeä osa-alue siinä osamiseen ja innovaatioihin perustuvassa suomalaisen yhteiskunnan kehittämisstrategiassa, johon hallituksen politiikka keskeisesti nojautuu. Hallituksen politiikan tavoitteena on myös luonnonvara-alalla vahvistaa tutkimus- ja innovaatiotoimintaa sekä kehittää maatilayrittäjien liiketoimintaosaamista.

Luomu- ja lähiruokatuotantoa edistetään laadittujen strategialinjausten mukaan tavoitteena tuotannon ja markkinoiden kasvu. Luomutuotteiden jalostusta ja markkinointia kehitetään eri tahojen yhteistyönä. Porotaloutta tuetaan markkinoiden toimintaa kehittämällä ja uudistamalla porotalouden tukijärjestelmää. Turkistuotannon toimintamahdollisuudet nykymuotoisena elinkeinona turvataan.

Hallitus kannustaa maatalouden neuvontaorganisaatioita kehittämään yhteistyötä ja varaa toimintaan riittävät resurssit. Resursseja nostetaan nykytasosta erityisesti bioenergianeuvonnan järjestämiseksi kullakin alueella. Hallitus turvaa maaseutuviraston alueellistamisen tarvittavin lisävaroin sekä huolehtii maaseutupaikallishallinnon riittävästä toimintakyvystä.

Paikallisen ja alueellisen elintarvikehallinnon kokoamista seutukunnallisiin yksiköihin jatketaan kuntien palvelu- ja rakenneuudistuksen ehdotusten mukaisesti. Keskushallinnossa elintarvikealan päätöksenteon tiivistämistä jatketaan yhdistämällä kauppa- ja teollisuusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön elintarvikelainsäädäntötehtävät maa- ja metsätalousministeriön elintarvikkeiden turvallisuus- ja laatutehtäviin. Talusveden turvallisuuden valvonta siirretään EVIRAan.

Tavanomaisen, luonnonmukaisen ja muuntogeenisen maataloustuotannon rinnakkaiselosta tullaan säätämään siten, että kuluttajien luottamus elintarvikeketjun toimintaan säilyy ja samalla tuottajalla säilyy mahdollisuus valita hänelle parhaiten sopiva tuotantomenetelmä.

Hallitus käynnistää suomalaisen ruuan edistämishojelman, jonka tavoitteena on ruuan arvostuksen kohottaminen, laadun kehittäminen, ravitsemuskäyttäytymisen ohjaaminen sekä luomu- ja lähiruuan edistäminen. Suomalaisen, terveellisen ja turvallisen, ruuan vientiä edistetään ja siihen liittyvät ylimääräiset, julkisen vallan toimin poistettavissa olevat, kustannukset minimoidaan.

Eläinlääkintähuoltolaki ja eläintautilaki uudistetaan tavoitteena eläinlääkintäpalvelujen saatavuuden varmistaminen ja viranomaisvalvonnan yhtäläinen toimivuus kaikkialla maassa. Valtio sitoutuu hankkimaan kunnilta eläinten terveyteen, hyvinvointiin ja elintarviketurvallisuuteen liittyvää viranomaisvalvontaa, jotta eläinten omistajille tarkoitetut eläinlääkintäpalvelut ja niihin sisältyvät eläinten terveydenhuoltopalvelut voidaan erottaa viranomaisvalvonnasta nykyistä selkeämmin. Eläinlääkäriskoulutusta lisätään ja uudistetaan niin, että myös tuotantoeläinten hoitoon turvataan riittävät lääkäripalvelut tulevaisuudessa.

Koe-eläintoiminnassa pyritään uuden lain tavoitteiden mukaisesti kokeiden mahdollisimman pieneen määrään ja kokeiden korvaamiseen muilla menetelmillä.

6.1 Maaseudun kehittäminen

Hallituksen tavoitteena on maaseudun säilyminen asuttuna ja elävänä. Maaseudun elinvoimaisuuden ja palveluiden turvaamisessa tarvitaan myös nuoria. Hallitus tukee maaseudun nuorten yrittäjyyden ja työelämävalmiuksien edistämistä.

Uuden maaseutuohjelman avulla panostetaan maaseudun mikroyritysten toimintaan, kehitetään hajautettua bioenergian tuotantoa sekä luodaan mahdollisuudet paikalliselle, aloitteelliselle toiminnalle, ml. kylien kehittäminen, neuvontatoiminta ja koulutus. Hallitus luo kattavan valtakunnallisen neuvontapalvelun sekä alueelliset infopisteet hajautetun bioenergian edistämiseksi. Hallitus käynnistää maatalouden energiaohjelman, jolla pyritään toteuttamaan EU:n energiadirektiivin energiansäästövelvoitteet.

Hallitus selvittää maatilakokoluokkaa suurempien keskitettyjen lantaa ja biomassaa käsittelevien biokaasulaitosten tarpeen ja investointimahdollisuudet ja pyrkii edistämään niiden perustamista syöttötariffien ja investointiavustuksien avulla.

Hallitus pyrkii saamaan joustavuutta suurpetopolitiikkaan sen varmistamiseksi, etteivät suurpedot eivätkä merihylkeet aiheuta kohtuuttomasti ongelmia tai tur-

vattomuutta maaseudun asumiselle ja elinkeinotoiminnoille. Hallitus toteuttaa hyväksytyjä suurpetoja ja merihylkeitä koskevia hoitosuunnitelmia.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen uudesta riistavahinkolaista, jossa nykykäytäntöön nähden muutetaan vahinkojen omavastuuta sekä porovahinkojen korvaamista koskevaa säätelyä.

6.2 Metsätalous

Kansallinen metsäohjelma päivitetään syksyllä 2007 ja hallitus osoittaa sen toteutukseen tarvittavat resurssit. Samassa yhteydessä päätetään Etelä-Suomen metsien suojeleohjelman (METSO) jatkosta ja laajentamisesta sekä rahoituksesta.

Hallitus sitoutuu yhteistyössä metsäsektorin kanssa toimenpiteisiin, joilla turvataan teollisuuden puuhuolto kotimaisen kysynnän kasvaessa. Hallitus noudattaa politiikassaan kansallisen metsäneuvoston hyväksymiä linjauksia, jotka on esitetty Metsäsektorin tulevaisuuskatsauksessa. Kotimaisen puutuotannon kasvattaminen on tärkeää useista eri syistä. Uudet puun käyttökohteet, kuten biojalosteet ja toisen sukupolven biopolttoaineet, lisäävät puun käyttöä. Suomen sitoutuminen Kioton sopimuksen artiklaan 3.4 edellyttää toimenpiteitä puuvarannon kasvattamiseksi. Lisäksi on ilmeistä, että puun tuonti Venäjältä Suomeen alenee lähivuosina.

Tavoitteena on lisätä kotimaisen puun vuotuista käyttöä 10–15 miljoonaa kuutiometriä. Tämä edellyttää Tulevaisuuskatsauksen esittämää lisäpanostusta KEMERA-rahoitukseen, metsäkeskusten neuvontaresurssien vahvistamista, huolehtimista metsäalan koulutuksen riittävydestä ja panostamista alemman asteen tieverkkoon. Metsätalouden kehitys edellyttää lisäksi riittävien tutkimuspanostusten turvaamista sektorille.

Hallitus parantaa puun tuotannon edellytyksiä myös verotuksen keinoin.

Hallitus varaa toimintarahaa puun käytön ja puurakentamisen edistämiseksi valtioneuvoston 17.3.2005 tekemän periaatepäätöksen mukaisiin toimiin.

6.3 Vesivarat ja maanmittaus

Hallitus ohjaa lisävaroja maaseudun vesihankkeiden rahoittamiseen, jotta haja-asutusalueet tulisivat mahdollisimman kattavasti vesi- ja viemäriverkostojen sekä yhdistettyjen jätehuoltohankkeiden piiriin ennen vuonna 2014 voimaan tulevaa velvoitetta.

6.4 Kalastus

Hallitus pyrkii säilyttämään kestävät kalakannat merialueilla ja sisävesistöissä rakennetut vesistöt mukaan lukien. Kalatalouden ohjelman puitteissa kehitetään elinkeino- ja matkailukalataloutta mukaan lukien hylkeiden aiheuttamien vahinkojen torjunta ja korvausjärjestelmä.

Lohiasetus uudistetaan vuodesta 2008 eteenpäin tavoitteena sekä turvata luonnonlohen nousu kutujokiin ja poikastuotannon mahdollisimman korkea taso että rannikon ammattikalastuksen toimintaedellytykset. Lohen merikalastuksessa painopiste siirtyy avomerialueilta rannikolle ja jokiin ajoverkkokalastuksen loppuessa. Luonnonlohen ja istutetun lohen kantoja tutkitaan aktiivisesti ja pyritään ratkaisemaan poikaskuolevuuteen liittyvät ongelmat. Erityisesti vahvistuneiden hyljekantojen vaikutukset kalakantoihin selvitetään.

Käynnistetään kalastuslain kokonaisuudistus, jossa huomioidaan erityisesti vaelluskaloihin liittyvä kokonaisuus sekä ammattikalastuksen toimintaedellytykset. Rajajokisopimuksen kalastussääntöön liittyvät tarkennukset neuvotellaan valmiiksi Ruotsin kanssa.

7 LIIKENNE- JA VIESTINTÄPOLITIikka

7.1 Liikenne

Tehokas liikennejärjestelmä ja logistiikka edistävät maan kilpailukykyä ja ylläpitävät hyvinvointia. Suomen sijainti etäällä Euroopan liikenteen ja logistiikan valtavirroista asettaa suuret haasteet. Pitkäjänteisellä ja luovalla liikennepolitiikalla huolehditaan liikennejärjestelmästä ja sen riittävästä rahoituksesta. Liikennepolitiikalla ja älykkään liikenteen palveluilla tuetaan ilmastopolitiikkaa, kestävää kehitystä ja turvallista liikkumista. Toimiva ja sujuva joukkoliikenne tukee näitä tavoitteita ja parantaa ihmisten arkea. Hallitus edistää informaatioteknologiaa hyödyntävien palvelujen käyttöönottoa liikenteessä. Liikennealaa uudistetaan kehittämällä toimialan hallintoa, elinkeinoja ja valtion liiketoimintaa.

Pitkäjänteistä liikennepolitiikkaa

Hallitus linjaa vaalikauden alussa eduskunnalle annettavalla selonteolla liikennepolitiikan pitkän aikavälin suuntaviivat. Selonteko pitää sisällään vaalikauden 2007–2011 väyläinvestointiohjelman sekä liikennejärjestelmän kokonaisuuden hallintaan perustuvan pitkäjänteisen liikenteen ja infrastruktuurin kehittämis- ja investointiohjelman. Samassa yhteydessä selvitetään budjettirahoitusta täydentävien rahoitusmallien käyttöönotto väyläinvestointeihin.

Hallituksen tavoitteena on osoittaa vaalikauden aikana liikenneväylien hoitoon ja ylläpitoon rahoitus, jolla turvataan väyläverkoston palvelutaso ja liikenneturvallisuus. Hallitus kiinnittää huomiota perusväylänpidon rahoituksen jälkeensä jääneisyyteen, alemmanasteisen tieverkoston yleiskuntoon ja ylläpitoon, kevyen liikenteen väyliin sekä yksityisteiden merkitykseen osana toimivaa väyläverkostoa.

Logistiikka- ja elinkeinopolitiikka

Hallitus korostaa toimivan logistiikan merkitystä Suomen kilpailukyvyyn ja saavutettavuuden keskeisenä tekijänä. Osallistutaan vahvasti Euroopan unionin logistiikkapolitiikan kehittämiseen siten, että se palvelee nykyistä paremmin myös Suomen ja sen syrjäisten alueiden tarpeita. Parannetaan Suomen logistista kilpailukykyä tavoitteena elinkeinoelämän logistiikkakustannusten alentaminen koko maassa. Merenkulun väylämaksujen ylikatteellisuus poistetaan, lisätään maksujen läpinäkyvyyttä ja varmistetaan jäänmurtopalvelut nykytasolla osoittamalla niille riittävä budjettirahoitus.

Laaditaan logistiikkastrategia ja kaikki kuljetusmuodot kattavan kuljetusklusterin pitkän aikavälin elinkeinopoliittinen ohjelma edistämään suomalaisen liikenneklus-

terin kilpailukykyä. Hallitus toimii aktiivisesti Venäjän rajaliikenteen ongelmien ratkaisemiseksi. Suomi on sitoutunut toteuttamaan Helsinki–Vaalimaa-moottoritien E 18 vuoteen 2015 mennessä, jonka varmistamiseksi sen puuttuvista osista tehdään koko yhteysvälin kattava toteutus päätös. Osa hankkeesta voidaan toteuttaa PPP-rahoitusmallilla. Hallitus selvittää pääkaupunkiseudun lentokenttäkapasiteetin riittävyyden.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Hallitus laatii ohjelman meriturvallisuuden parantamiseksi Itämerellä. Itämeren alusliikenteen turvallisuutta edistetään kehittämällä kansainvälisessä yhteistyössä liikenteen valvontajärjestelmiä, jääluokitussjärjestelmän luotettavuutta ja turvallista navigointia. Turvataan yhteiskunnan kuljetusten kotimainen omavaraisuus kaikissa tilanteissa.

Ympäristö ja joukkoliikenne

Liikenteellä on merkittävä osavastuu ilmastonmuutoksesta. Liikenteelle asetetut energiansäästö- ja ilmastotavoitteet saavutetaan vähentämällä liikenteen ympäristöhaittoja sekä edistämällä joukkoliikennettä, ympäristöystävällisiä kuljetusmuotoja ja siirtymällä biopohjaisiin polttoaineisiin liikenteessä. Liikenteen ympäristövaikutuksia hallitaan kannustamalla kuljetuselinkeinoja vapaaehtoisin energiasäästötoimiin, logistiikkaa tehostamalla, joukkoliikennettä edistämällä ja yksityisautoilun hiilidioksidipäästöjä vähentämällä.

Kehitetään joukkoliikenteen sujuvuutta, työsuhdematkalippujärjestelmän ehtoja, seudullista suunnittelua ja ostoperiaatteita, turvataan julkisen liikenteen peruspalvelut haja-asutusalueella ja pyritään turvaamaan lentoliikenteen saatavuutta. Saaristoliikenteen lauttojen ja yhteysalusten palvelut turvataan vähintään nykytasolla. Valtio osallistuu suurten kaupunkien joukkoliikenteen rahoitukseen edellyttäen, että rahoitus lisää joukkoliikenteen käyttöä, parantaa joukkoliikenteen kilpailukykyä ja että kaupungit lisäävät omaa panostustaan joukkoliikenteeseen. Henkilöliikennelakia uudistetaan EU:n säädösten mukaisesti tavoitteena säilyttää Suomen erityisolosuhteet. Hallitus lisää esteetöntä joukkoliikennettä ja parantaa kevyen liikenteen olosuhteita.

Raideliikenne

Raideliikennettä edistetään parantamalla rataverkon tasoa ja kattavuutta, jatkamalla sähköistysohjelmaa sekä luomalla edellytyksiä kilpailulle rautateillä. Henkilöliikenteen kilpailuun rautateillä varaudutaan yhteisöläinsäädännön edellyttämällä tavalla ja aikataululla. Selvitetään mahdollisuudet kilpailuttaa rautatei-

den henkilöliikennettä erityisesti pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueella. Junien ostoliikennettä kehitetään vastaamaan paremmin alueellisia matkustustarpeita.

Merenkulku

Suomalaisen merenkulun kilpailukykyä parannetaan tärkeimpien kilpailijamaiden tasolle EU:n sallimilla tukimuodoilla ja varustamoverotusta uudistamalla. Tonnistoverolainsäädäntö uudistetaan kilpailukykyiseksi. Yleisvarauksen käyttöönotto selvitetään. Meripolitiikan tavoitteena on turvata Suomen kauppalaivaston myönteinen kehitys, suomalaisten merenkulkijoiden työllisyys ja huoltovarmuus. Hallitus varmistaa satamien liikenteellisen saatavuuden ja arvioi vesiväylien rakentamisen tarpeellisuutta osana maan logistista järjestelmää. Hallitus pyrkii turvaamaan matkustaja- ja tavaraliikenteen jatkuvuuden Merenkurkussa.

Toimialan ja hallinnon kehittäminen

Hallitus lisää panostaan liikennesektorin tutkimus- ja kehitystoimintaan. Logistiikan tutkimuksen ohella panostetaan erityisesti liikenteen telematiikkaa hyödyntävien ohjaus- ja tietopalveluiden kehittämiseen. Ilmatieteen laitoksen ja Merentutkimuslaitoksen yhteistyön syventämistä selvitetään. Kuljetusmarkkinoiden sääntelyllä varmistetaan, että liikenteenharjoittajat tarjoavat turvallisia ja sujuvia liikennepalveluja. Selvitetään käyttöperusteisten liikenteen hinnoittelumallien käyttöönottoa ja älykkäiden tiemaksujärjestelmien kokeilua. Hallitus selvittää väylävirastojen yhdistämisestä väylänpidon tuottavuudelle koituvia etuja ottaen huomioon merenkulun erityistarpeet.

Omistajapolitiikka

Liikennealan liikelaitosten omistajaperiaatteita kehitetään. Määritetään niiden erityistehtävät, valtion strategiset intressit ja tuottovaatimukset. Jatketaan hallinnonalan uudelleen organisointia tuottavuuden parantamiseksi. Tieliikelaitoksesta muodostetaan valtion kokonaan omistama osakeyhtiö vuoden 2008 alusta lukien. Merenkulkulaitoksen tuotantotoiminnot eriytetään ja selvitetään Varustamoliikelaitoksen ja Luotsausliikelaitoksen toiminnan kehittämisvaihtoehtoja. VR-Yhtymän omistajaohjaus siirretään valtion omistajaohjausyksikköön 1.5.2007 lukien.

Euroopan unioni

Hallitus edistää liikennealan sisämarkkinoita Euroopan unionissa. Tuetaan avointen ja syrjimättömien liikennemarkkinoiden kehittymistä sekä toimia, joilla rajoitetaan liikenteen ympäristöhaittoja, parannetaan ympäristöturvallisuutta ja kehitetään terrorismin vastaisia toimia. Logistiikassa, ympäristöhaittojen torjunnassa ja

liikenneturvallisuustyössä hyödynnetään kehittyneen tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

7.2 Arjen tietoyhteiskunta

Aktiivisen tietoyhteiskuntapolitiikan tavoitteena on luoda Suomesta kansainvälisesti vetovoimainen, ihmisläheinen ja kilpailukykyinen osaamis- ja palveluyhteiskunta. Toimilla helpotetaan ihmisten arjen palvelujen saatavuutta, lisätään kilpailukykyä ja tuottavuutta, edistetään alueellista ja sosiaalista tasa-arvoa sekä turvataan julkisten palveluiden saatavuutta ja laatua. Erityistä huomiota kiinnitetään julkisen sektorin palvelurakenteiden asiakaslähtöiseen uudistamiseen tieto- ja viestintäteknikkaa laajamittaisesti hyödyntämällä sekä toimintamalleja uudistamalla. Hallituskauden alussa laaditaan toimintaohjelma, jossa keskitytään laajapohjaisesti valmistellun tietoyhteiskuntastrategian käytännön toteutukseen. Sähköisten palveluiden ja tuotteiden tarjontaa ja yhteentoimivuutta lisätään, mahdollistetaan avointen rajapintojen käyttöä kilpailuneutraalilla tavalla julkishallinnon tieto- ja viestintäjärjestelmissä sekä edistetään kansalaisten ja yritysten osaamista sähköisten palvelujen käyttäjinä. Toteutusta johtamaan asetetaan ministerijohtoinen neuvottelukunta.

Tietoverkkojen ja palvelujen kehittäminen

Hallitus laatii viestintäpoliittisen ohjelman, jonka tavoitteena on lisätä viestintäalan investointeja ja innovaatioita. Viestinnän infrastruktuuria kehitetään ensisijaisesti kaupallisin ehdoin ja kilpailevilla teknologioilla. Hallitus parantaa nopeiden yhteyksien saatavuutta edistämällä valokaapelien ja langattomien verkkojen rakentamista sekä kehittää tietoyhteiskunnan palveluinfrastruktuuria. Monipuolisten ja korkealaatuisten viestintäpalveluiden saatavuus varmistetaan koko maassa edistämällä verkkojen kehitystä myös julkisin varoin alueilla, jonne ei synny kaupallista tarjontaa. Tavoitteena on tuottaa kansalaisten ja yritysten käyttöön kattavat ja helppokäyttöiset sähköiset arjen toiminnot ja helpottavat julkiset palvelut.

Hallitus edistää kansalaisten ja yritysten luottamusta arjen tietoyhteiskunnan palveluihin. Varmistetaan yritysten toimintaedellytykset kaikissa oloissa kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuutta ja yrityssalaisuuksien suojaa kehittämällä. Helppokäyttöistä sähköistä tunnistamista koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan. Hallitus kiinnittää erityistä huomiota lasten ja nuorten asemaan tietoyhteiskunnan kansalaisina tavoitteenaan kaikille turvallinen digitaalinen ympäristö.

Hallitus toteuttaa laajan kokeiluhankkeen, jonka tavoitteena on, että jokaisella peruskoululaisella on oppimisen keskeisenä välineenä käytössään oppilaskohtainen tietokone. Hanke toteutetaan ja rahoitetaan yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa.

Yleisradiotoiminta ja digitaalinen televisio

Yleisradio Oy:n vuoden 2010 jälkeistä rahoitusta selvittämään asetetaan parlamentaarinen työryhmä. Digitaaliseen televisioon siirrytään maanpäällisessä verkossa 1.9.2007. Yleisradiotoiminnan julkisen palvelun suomen- ja ruotsinkielisten televisio-ohjelmistojen näkyvyys turvataan Yleisradio Oy:stä annetun lain mukaisesti yhtäläisin perustein televisiotoiminnan digitalisoinnin kaikissa vaiheissa. Vapautuvien analogisten radiotaajuuksien tulevassa käytössä otetaan huomioon seuraavan sukupolven digitaalisen television sekä langattoman viestinnän tarpeet.

Posti

Postitoimintaa koskeva lainsäädäntö ja erityisesti siihen liittyvää yleispalveluvelvoitetta arvioidaan hallituskauden aikana ottaen huomioon sekä Euroopan unionissa että postien toimintaympäristössä tapahtuva kehitys. Hallitus turvaa yleispalveluntarjoajan edellytykset vastata yleispalveluvelvoitteen kattavuudesta.

Radiotaajuudet

Radiotaajuuksien käyttöä uudistetaan maltillisesti joustavampaan ja tehokkaampaan suuntaan. Taajuuspolitiikalla varmistetaan, että viestintämarkkinoiden käytössä on alueellisesti riittävästi taajuuksia eri käyttötarkoituksiin. Nykyiset taajuuksien myöntämismenettelyt arvioidaan säilyttämällä taajuudet kansallisen toimivallan piirissä.

Viestinnän moniarvoisuus

Hallitus tukee viestinnän moniarvoisuutta ja uusia jakeluteitä sisältöjen tarjonnassa. Arvioidaan televisio- ja radiotoiminnan tulevaisuuden suuntaviivoja ja selvitetään mm. internet-televisio, mobiilitelevisio ja teräväpiirtotelevisio vaikutukset televisiotoiminnan rahoitukselle, toimilupahajaukselle ja tekijänoikeusjärjestelmälle.

Viestinnän EU-politiikka

Hallitus edistää toimivia viestintäalan sisämarkkinoita ja viestintädirektiivien samanaikaista täytäntöönpanoa Euroopan unionissa. Aktiivisella toiminnalla edistetään viestintäelinkeinon kilpailukykyä ja tuottavuutta sekä eurooppalaisten kuluttajien etua. Vaikutetaan siihen, että viestintälainsäädännön harmonisoinnissa otetaan huomioon tekniikan kehittyminen, tulevaisuuden tarpeet sekä kansalaisten perusoikeuksien turvaaminen tietoyhteiskunnassa. Viestintämarkkinoiden sääntely tulee jättää yleisen lain piiriin silloin kun erityissääntelylle ei ole perusteltua aiheutta.

8 ILMASTO- JA ENERGIAPOLITIikka

Ilmastonmuutos on aikakautemme suurimpia haasteita. Tehokas vastaaminen siihen edellyttää koko maailman kattavia ja samansuuntaisia toimenpiteitä. Hallitus katsoo, että Suomen on osaltaan ja yhdessä muun Euroopan unionin kanssa kannettava vahva vastuu ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Samanaikaisesti on käynnistettävä toimet ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Energiasektori aiheuttaa lähes 80 % kasvihuonekaasupäästöistä. Suurimmat mahdollisuudet vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ovat täten energiasektorilla. Myös muilla sektoreilla on vähennettävä kasvihuonekaasupäästöjä.

Ilmasto- ja ympäristösitoumusten toteuttamisen ohella hallituksen energiapolitiikan tavoitteena on varmistaa energian toimitusvarmuus ja kohtuuhintaisuus sekä kasvattaa energian omavaraisuutta.

Hallitus laatii heti vaalikauden alussa pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian. Strategiassa määritellään kymmeniksi vuosiksi eteenpäin Suomen ilmasto- ja energiapolitiikan keskeiset tavoitteet ja keinot osana Euroopan unionia ja sen tavoitteita. Strategia sisältää myös sopeutumistoimet. Strategian valmistelua ohjaamaan perustetaan kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla toimiva ilmasto- ja energiapolitiikan ministeriryhmä.

Euroopan unioni on sitoutunut vähentämään yksipuolisesti kasvihuonekaasuja vuoteen 2020 mennessä 20 prosentilla vuoden 1990 tasosta ja kasvattamaan uusiutuvan energian osuutta 20 prosenttiin koko unionin alueella vuoteen 2020 mennessä. Näistä velvoitteista myös Suomen on kannettava oma ja oikeudenmukainen vastuu ottaen huomioon jo tehdyt panostukset ja kansalliset olosuhteet.

Mikäli päästörajoituksissa päästään maailmanlaajuiseen sitoumukseen, Euroopan unioni on valmis vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä 30 prosentilla vuoden 1990 tasosta. Hallituksen ensisijaisena tavoitteena on osana Euroopan unionia päästä maailmanlaajuiseen sopimukseen vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja hallitus toimii aktiivisesti EU:ssa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä sen tavoitteen saavuttamiseksi.

Hallituksen mielestä Suomen on kannettava oikeudenmukainen osa eurooppalaisesta päästöjen vähentämisen taakanjaosta. Hallituksen tavoitteena on päästökauppadirektiivin epäkohtien korjaaminen. Päästökaupan kansallisessa toimeenpanossa huomioidaan maailmanlaajuisessa kilpailussa toimivien suomalaisten vientiyhtyritysten toiminta- ja kilpailuedellytykset.

Hallitus toimii yhteistyössä muiden pohjoismaiden kanssa yhteisten sähkömarkkinoiden kehittämiseksi. Pohjoismaisten sähkömarkkinoiden toimivuutta paran-

netaan lisäämällä sähkökaupan läpinäkyvyyttä ja kannustetaan uusia toimijoita markkinoille. Pohjoismaista kantaverkkoyhteistyötä parannetaan.

Hallituksen tavoitteena on löytää toimivat keinot, joilla samaan aikaan turvataan energian säästö, energiatehokkuuden parantaminen, energian saatavuus, energiaomavaraisuuden kohentaminen ja päästöjen vähentäminen.

Suurin kasvihuonekaasujen tuottaja Suomessa on tällä hetkellä hiili- ja öljypohjainen sähkön- ja lämmöntuotanto. Hiilivoimalat ja öljykäyttöiset kaukolämpökattilat tulee korvata vähäpäästöisillä vaihtoehdoilla, kuten biovoimaloilla ja hake- tai bio-öljykattiloilla, kun ne tulevat käyttöikänsä päähän tai ympäristöperustein.

Hallitus jatkaa tehostettuja toimia energian säästön edistämiseksi. Suomi on myös osana Euroopan unionia sitoutunut parantamaan energiatehokkuutta 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä.

Energian säästön ja tehokkuuden parantamiseksi on tärkeää laatia tiukennettu energiansäästöohjelma vuoden 2008 loppuun mennessä. Sen osana on kehitettävä muun muassa rakennusten energiatehokkuutta, energian säästösopimusmenettelyjä sekä kansainvälisin sopimuksin ja EU-yhteistyöllä koneiden ja laitteiden energiatehokkuutta. Energiansäästön lisärahoitus turvataan.

Myös kansalaisten energiatehokkuustietoisuuden herättäminen on tärkeää. Sähkön ja kaukolämmön kulutuksen etämittaukseen siirtymistä on edistettävä.

Lisäksi on nopeutettava ajoneuvoteknisten uudistusten sekä ajoneuvojen verotuksen muuttamista vähäpäästöiseen suuntaan.

Energian käytön kasvua hillitään määrätietoisin toimin ja pyritään taittamaan energian kulutuksen kasvu.

Päästöjä aiheuttavan energiakapasiteetin poistaminen ja energian arvioitu lisätarve edellyttävät merkittäviä investointeja uusiutuvaan ja päästöttömään energiaan. Uusiutuvien energialähteiden käyttöä tulee tukea eri tavoin.

Hallituksen tavoitteena on lisätä hyvin merkittävästi uusiutuvien energialähteiden käyttöä nykyisestä noin 25 %:n tasosta. Se edellyttää sekä merkittäviä tukitoimia bioenergian tuotantoketjun eri kohtiin että uusiutuvan energian markkinoille pääsyn varmistavia toimia. Niin ikään hallituksen tavoitteena on nostaa tuntuvasti energian omavaraisuutta. Hallitus täsmentää prosentuaaliset tavoitteet energia- ja ilmastostrategian yhteydessä laadittavien taustaselvitysten pohjalta.

Suomen hallitus toimii aktiivisesti turpeen määrittelemiseksi hitaasti uusiutuvaksi energiaraaka-aineeksi ottaen huomioon Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n tieteelliset selvitykset.

Tärkeimmät keinot uusiutuvien energialähteiden käytön edistämiseksi:

- Hallitus on valmis lisäämään tuntuvasti vesivoiman käyttöä.
- Suurimmat mahdollisuudet uusiutuvan energian lisäkäytössä tarjoaa metsäpohjainen bioenergia. Se edellyttää tehostettuja toimia metsän kasvun lisäämiseksi kestäväällä tavalla. Samalla hallitus huolehtii siitä, että puun lisääntyvällä energiakäytöllä ei vaaranneta puun riittävyyttä korkeampiin jalostustarpeisiin. Puun energiakäytön lisääminen edellyttää myös turpeen käyttömahdollisuuksien turvaamista oheispolttoaineena.
- Metsäenergian käytön turvaamiseksi kustannustehokkaalla tavalla tarvitaan alan teknologian kehittämisen ja investointien julkisen tuen tuntuvaa lisäämistä ja kaiken biopohjaisen energian verottomuutta. Erityisen tärkeää on suosia yhdistetyn sähkön ja lämmöntuotannon yleistymistä. Sähkön hajautetun pientuotannon verkkoon pääsyä on edelleen parannettava.
- Tuuli- ja aurinkoenergian sekä lämpöpumppujen käyttöä edistetään. Tehdään uusi tuuliatlas vuoden 2009 loppuun mennessä.
- Uusiutuvan ja biopohjaisen energian lisäkäytön varmistamiseksi tarvitaan erillisiä toimia. Hallitus toteuttaa syöttötariffin biokaasulaitosten (peltobio-massa, teurasjätteet, erilaiset karjalannat, yhdyskuntajätteet) osalta. Järjestelmän piiriin kuuluvat alle 20 MW:n laitokset. Järjestelmä sisältää markkinahinnan ja bioenergian hinnan erotuksen kompensaa-tion.
- Jätteen energiakäyttöä vaikeuttaa tällä hetkellä sekä unionitasoinen että kansallinen normisto. Biopohjaisen ja biohajoavan jätteen energiakäytön edistämiseksi lainsäädäntöä on uudistettava jätteen ympäristöystävällisen hyödyntämisen edistämiseksi jätehierarkian mukaisesti. Jätteenpolttolaitosten lupa- ja valituskäsittelyä nopeutetaan ja yksinkertaistetaan.
- Sekä maataloilla että suurissa jätteen tuotantoyksiköissä mahdollisuudet biokaasun tuotannon moninkertaistamiseen ovat suuret. Alan investointeja on tuettava, oman käytön verottomuus on turvattava ja lähiverkon mahdollisuudet on selvitettävä ja mahdollisuuksien mukaan turvattava.
- Uusiutuvan ja biopohjaisen energian kotitalouskäyttö on Suomessa vähäistä. Pellettien, maalämmön ja muiden uusiutuvien ja biopohjaisten vaihtoehtojen energiakäyttö on moninkertaistettava.

Hallitus nopeuttaa liikenteen päästöjä vähentävien biopohjaisten polttoaineiden käyttöä ensin lakisääteisesti ja myöhemmin markkinaehtoisin toimin niin nopeasti kuin alan teknologinen kehitys, kotimainen tuotanto ja biopolttoaineiden kohtuuhintaisuus sen sallivat.

Tämä edellyttää alan tutkimusresurssien lisäämistä ja panostamista siihen, että toisen sukupolven teknologiaa voidaan hyödyntää heti 2010-luvun alkupuolella. Niin ikään tärkeää on huolehtia siitä, että liikenteen biopolttoaineen kotimainen kysyntä kyetään tyydyttämään pääsääntöisesti kotimaisella tuotannolla.

Lisääntyvän energiantarpeen tyydyttäminen ja käytöstä poistuvien fossiilisia polttoaineita käyttävien voimaloiden korvaaminen pelkästään uusiutuvilla energialähteillä saattaa olla vaikeaa. Hallitus huolehtii siitä, että energiantuotanto Suomessa pidetään vastaisuudessa monipuolisena ja mahdollisimman omavaraisena. Mitään päästötöntä, vähäpäästöistä tai kassa päästöjen kannalta neutraalia, kestävää ja kustannusrakenteen kannalta kannattavaa tuotantomuotoa, myöskään ydinvoimaa, ei saa sulkea pois, vaan kaikkia energiamuotoja tulee arvioida yhteiskunnan kokonaisedun kannalta.

Uusiutuvan energian käytön merkittävä lisääminen edellyttää alan tutkimus- ja kehittämistyön merkittävää lisäämistä. Uuden teknologian pilotointi-, demonstroiointi- ja kaupallistaminen ovat yhtäläillä tärkeitä tukikohteita. Energian investointi- ja demonstraatiotukia nostetaan. Ilmastotiedotuksen jatko turvataan.

Päätettyjen energia- ja ilmastotoimenpiteiden riittävyys arvioidaan kaikilta osiltaan uudelleen EU:n taakanjakopäätösten jälkeen. Hallitus laatii energia- ja ilmastopoliittisen tulevaisuusselonteon.

9 ELINKEINOPOLITIikka

Hallituksen elinkeinopolitiikan tavoitteena on edistää talouden kasvua parantamalla tuottavuutta ja työllisyyttä. Tämä edellyttää työvoiman saatavuuden, osaamisen ja innovatiivisuuden vahvistamista ja talouden rakenteiden uudistamista.

Tavoitteiden toteuttamiseksi hallitus uudistaa innovaatiojärjestelmää ja lisää merkittävästi sen voimavaroja. Hallituksen tavoitteena on tarjota yrittäjyydelle ja innovaatiotoiminnalle Suomessa maailman paras toimintaympäristö.

9.1 Innovaatiopolitiikka

Kansantalouden tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantaminen edellyttää laaja-alaisen innovaatiopolitiikan tehostamista. Päähuomio kiinnitetään koulutus-, tutkimus- ja teknologiapolitiikkaan. Teknologisten innovaatioiden lisäksi hallitus korostaa liiketoiminta-, muotoilu- ja organisaatioinnovaatioiden merkitystä. Kehittämisen lähtökohtana on yritysten liiketoiminnasta syntyvä kysyntä.

Hallitus valmistelee välittömästi toimikautensa alussa kansallisen innovaatiostrategian.

Tavoitteena on tutkimus- ja kehitysrahoituksen kansantuoteosuuden nostaminen vaalikauden kuluessa neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tämän saavuttaminen edellyttää hallituksen ja elinkeinoelämän vahvaa yhteistä sitoutumista.

Hallitus lisää tutkimus- ja kehitysrahoitusta erityisesti palvelusektorilla. Tavoitteena on palvelualan tuottavuuskehityksen parantaminen. Julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen suuntaamisella hallitus aktivoi myös pieniä ja keskisuuria yrityksiä lisäämään omia tutkimus- ja kehityspanostuksiaan. Hallitus pitää maan eri osien tutkimus- ja kehittämisrahoituksen lisäämistä keskeisenä osana tasapainoista aluekehitystä. Hallitus pitää tärkeänä keskittyä huippututkimuksessa kansallisesti tunnistettuihin vahvuuksiin.

Hallitus toimeenpanee ja rahoittaa tässä tarkoituksessa strategisen huippuosaimisen keskittymät (SHOK) valmistellun esityksen pohjalta. Klusteripohjaiseen verkottumiseen perustuvalla osaamiskeskusohjelmalla (OSKE) hallitus vahvistaa erityisesti alueiden innovaatiooperustaa sekä elinkeinoelämän ja tutkimusyhteisöjen yhteistyötä.

Suomella on mahdollisuuksia olla ympäristötekniikan yritystoiminnassa vahva kansainvälinen toimija. Tämä varmistetaan panostamalla uusiutuvan energian ja muun ympäristötekniikan tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja kaupallistamiseen edistämällä kotimarkkinoita ja julkisia hankintasääntöjä kehittämällä.

Julkisten riskirahoittajien yhteistyötä tiivistetään ja Sitran alkavien yritysten toiminnot siirretään Finnveraan. Finnveran voimavaroja alkavien yritysten rahoittamisessa lisätään.

Hallitus selvittää mahdollisuudet kannustaa verotuksen keinoin pääomasijoituksia ja liiketoimintaosaamisen siirtymistä alkaviin yrityksiin.

Yhteistyössä työeläkelaitosten kanssa pyritään Venture Capital -rahoituksen merkittävään kasvattamiseen. Tavoitteena on erityisesti nopeasti kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten liiketoiminta- ja kasvurahoituksen varmistaminen. Hallitus huolehtii Teollisuussijoituksen riittävästä pääomittamisesta. Ulkomaisilta rahoitusijoituksilta poistetaan selvityksen perusteella loput esteet sijoittua Suomeen. Selvitetään yleishyödyllisten yhteisöjen sijoitusten verovapautta riskipääomarahastoihin ja listaamattomiin yrityksiin.

Suomen maakuva vahvistetaan. Kansainvälisten innovaatiokeskusten verkostoa laajennetaan. Viennin ja kansainvälistämisen rahoitusta lisätään. Ulkomaisten yritysten Suomeen sijoittumista edistetään. Millenium-teknologiapalkinnon rahoitus turvataan.

Osana kansallisen innovaatiopolitiikan vahvistamista laaditaan kansallinen teollis- ja tekijänoikeuksien strategia. Erityistä huomiota kiinnitetään pk-yritysten ja yksityisten keksijöiden mahdollisuuksiin käyttää erilaisia suojamuotoja ja sitä kautta parantamaan erilaisten tuotteittensa kaupallisia mahdollisuuksia.

Teollis- ja tekijänoikeuksien siirtäminen osaksi työ- ja elinkeinoministeriötä selvitetään uuden ministeriön organisaation valmistelun yhteydessä. Tekijänoikeuksien verotukseen liittyvät epäkohdat korjataan. Hallitus parantaa yksityisen keksintötoiminnan edellytyksiä.

9.2 Yrityspolitiikka

Hallitus tehostaa toimia yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi ja entistä suotuisamman yritys ympäristön luomiseksi. Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten teknologiaperustaa, liiketoimintaosaamista ja tuottavuutta vahvistetaan. Yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edellytyksiä parannetaan.

Hallitus jatkaa toimia yrittäjyyskasvatuksen monipuolistamiseksi ja laajentamiseksi peruskoulussa ja lukiossa. Hallitus lisää mahdollisuuksia yrittäjyystietouden ja yrittäjyysvalmiuksien opiskelulle ammatillisessa koulutuksessa ja eri tieteenalojen korkeakoulutuksessa.

Yrittäjyyteen liittyvää byrokratiaa vähennetään ja verotusmenettelyihin liittyvien seuraamusmaksujen kohtuullisuutta seurataan. Säädösvaikutusten arviointihan-
ketta (SÄVY) jatketaan.

Uusien pienyritysten starttirahajärjestelmää kehitetään. Järjestelmän laajennus
palkka- ja kotityöstä yrittäjäksi ryhtyviin ja opintonsa päättäneisiin vakiinnutetaan
vuoden 2008 alusta. Madalletaan kynnystä siirtyä toisen palveluksesta itsenäiseksi
yrittäjäksi.

Kauppa- ja teollisuusministeriön käynnistämää yrityspalvelujen uudistamis- ja
kokoamistyötä jatketaan Yritys-Suomi-uudistuksen mukaisesti.

Hallitus jatkaa toimia perheyriyten toimintaedellytysten parantamiseksi. Perhe-
yriytkset ovat tärkeä osa suomalaisen omistajuuden vahvistamista ja suomalais-
ten työllistämistä. Naisyrittäjyyden rohkaisemiseksi erityisrahoituksen riittävyys
turvataan. Luovien alojen yrittäjyyttä vauhditetaan perustamalla asiaa varten eri-
tyinen hanke.

Yritystukien vaikuttavuutta parannetaan suuntaamalla rahoitusta yritysten osaa-
misen, kasvun, verkostoitumisen ja kansainvälistymisen edistämiseen. Yritys-
toiminnan investointi- ja kehittämisrahoituksen myöntämisvaltuuksia lisätään.
Kuljetustukijärjestelmää jatketaan.

Erittäin harvan asutuksen alueella EU-säädösten mahdollistamien toimintatukien
(esim. tietoliikennekustannusten ja sähköveron) käyttöönottomahdollisuudet sel-
vitetään.

Hallitus jatkaa toimenpiteitä äkillisen rakennemuutoksen aiheuttamien ongelmien
vähentämiseksi. Toimenpiteisiin varataan budjettiin erilliset rahoituskiintiöt.

Matkailuelinkeino tarjoaa suuria mahdollisuuksia Suomessa. Matkailun edistämis-
keskuksen tehtävää tarkistetaan tavoitteena vaikuttavuuden parantaminen teh-
dyn valmistelutyön pohjalta.

Puutuote- ja puurakentamisen kansainvälistä kilpailukykyä parannetaan jatkamalla
ja uudistamalla alan elinkeinopoliittista ohjelmaa. Ohjelman koordinoititehtävää
varten asetetaan erillinen johtoryhmä.

Kaivoslakia uudistetaan siten, että siinä toisaalta otetaan huomioon ympäristö-
näkökohtien, kansalaisten perusoikeuksien ja elinolojen turvaaminen, kuntien
vaikutusmahdollisuudet sekä maanomistajien oikeudet ja toisaalta varmistetaan
edellytykset malminetsinnän ja kaivostoiminnan kehittämislle.

Kyläkaupan investointitukea jatketaan. Kauppojen nykyistä aukiolosääntelyä sel-
keytetään.

Huoltovarmuutta koskeva lainsäädäntö ja hallinto uudistetaan asiaa selvittäneen toimikunnan työn pohjalta.

Hallitus edistää laaja-alaisesti taloudellista yhteistyötä Venäjän kanssa ja tukee toimenpiteillään yritysten Venäjä-osaamista vahvistamalla yrittäjien ja henkilöstön valmiuksia.

9.3 Kilpailu-, sisämarkkina- ja kuluttajapolitiikka

Hallitus selvittää kilpailunrajoituslain uudistamistarpeet ja toteuttaa tarvittavat muutokset. Hallitus varmistaa kilpailupolitiikan keinoin yksityisen ja julkisen palvelutuotannon tasavertaiset edellytykset. Vakinaistetaan Suomen Kuntaliiton kanssa yhteistyönä ylläpidettävä julkisten hankintojen neuvontayksikön toiminta siten, että sen riippumattomuus turvataan.

Hallitus kiinnittää erityistä huomiota EU:n sisämarkkinoita koskevan lainsäädännön ennakoivaan kehittämiseen ja aktiiviseen vaikuttamiseen lainsäädännön saamiseksi entistä toimivammaksi.

Huolehditaan palveludirektiivin tehokkaasta täytäntöönpanosta.

Laaditaan uusi kuluttajapoliittinen ohjelma vuosille 2008–2011. Ohjelman valmistelussa otetaan huomioon kuluttajien toimintaympäristön muutokset, nykyisen ohjelman toteuttamisesta saadut kokemukset sekä EU:ssa hyväksytyt kuluttajapoliittisen strategian linjaukset vuosille 2007–2013.

10 HYVINVOINTIPOLITIIKKA

10.1 Kannustaen ja välittäen 2010-luvulle

Väestön ikääntyminen, työelämän murros ja globalisaatio asettavat uusia haasteita suomalaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle ja työelämälle. Hallituksen tavoitteena on kannustaen ja välittäen vahvistaa ihmisten perusturvaa ja arjen turvallisuutta, parantaa palveluiden vaikuttavuutta ja monipuolisuutta sekä lisätä inhimillistä hyvinvointia. Suomen hyvinvointi 2010-luvulla edellyttää vahvaa taloutta ja korkeaa työllisyysastetta. Työelämän ja sosiaaliturvan uudistusten tavoitteena on taata kaikille riittävä ja aukoton sosiaaliturva.

Hallituksen tavoitteena on asiakaskeskeisten palveluiden ja hyvien toimintakäytäntöjen toteuttaminen sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon hyvällä yhteistyöllä.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa parannetaan palvelujärjestelmän laatua, vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta. Tehostetaan uuden teknologian käyttöönottoa sekä parannetaan palvelujärjestelmän läpinäkyvyyttä ja ohjausta. Parannetaan kansalaisten toimintaedellytyksiä sekä mahdollisuuksia omatoimisuuteen ja osallistumiseen. Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö on toiminnan perusta.

10.2 Kannustava ja oikeudenmukainen sosiaaliturva

Hallitus käynnistää sosiaaliturvauudistuksen, joka toteutetaan vaiheittain ja ensimmäiset esitykset tuodaan eduskuntaan viimeistään syysistuntokaudella 2008. Asia valmistellaan hallituksen asettamassa komiteassa, jossa ovat edustettuna myös työmarkkinajärjestöt.

Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on työn kannustavuuden parantaminen, köyhyyden vähentäminen sekä riittävän perusturvan tason turvaaminen kaikissa elämäntilanteissa.

Työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä arvioidaan verotuksen, perusturvan (ml. asumistuki) sekä työttömyysturvan uudistaminen. Tukien saajan asemaa parannetaan yksinkertaistamalla ja selkeyttämällä järjestelmää. Uudistus toteutetaan siten, että sosiaaliturvan rahoitus on myös pitkällä tähtäimellä kestävällä pohjalla. Sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä selvitetään myös sosiaalietuuksien verotus ja asiakasmaksut.

Työelämän sosiaalivakuutuslainsäädäntöä ja ansioturvaa koskevat hallituksen ratkaisut valmistellaan yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa.

10.3 Kattavat ja vaikuttavat sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut

Terveet ja hyvinvoivat ihmiset ovat Suomen taloudellisen menestyksen ja kilpailukyvyn perusta. Sosiaali- ja terveystaloudellisen politiikan tavoitteena on edistää terveyttä, toimintakykyä ja omatoimisuutta sekä kaventaa eri väestöryhmien välisiä terveystaloudellisia eroja.

Tämän lisäksi on huolehdittava kohtuullisesta toimeentuloturvasta ja työkyvyn ylläpidosta sekä varmistettava toimivat perustaloudelliset palvelut kansalaisten saataville asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta. Sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluiden saanti taataan suomen ja ruotsin kielellä sekä pyritään turvaamaan sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluja myös saamenkielisinä.

Hallituksen tavoitteena on turvata sosiaali- ja terveydenhuollon vakaa rahoitus ja palvelujen saatavuus. Varmistetaan kunta- ja palvelurakennemuutosten tavoitteiden toteutuminen ja valmistellaan tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon raja-aitojen madaltamiseksi ja yhteistyön lisäämiseksi kansanterveyslaki ja erikoissairaanhoidonlaki yhdistetään laiksi terveydenhuollosta.

Perusterveydenhuollon asemaa vahvistetaan. Palvelurakennemuutosten toteuttamiseksi kehitetään erityisesti perusterveydenhuoltoa ja sosiaalitoimintaa, ensihoitoa sekä mielenterveys- ja päihdetyötä. Erityishuomiota kiinnitetään lasten, nuorten, työikäisten ja vanhusväestön mielenterveysongelmien tunnistamiseen, palveluiden saatavuuteen sekä mielenterveydenhuollon osaamiseen.

Arvioidaan terveydenhuollon hoitotakuun toimivuus ja tehdään tarpeelliset muutokset aikarajoihin ja toimintamalleihin.

Käynnistetään terveyden edistämisen politiikkaohjelma. Työterveyshuollon palveluita kehitetään.

Kehitetään palveluohjausta. Jatketaan sähköisten tietojärjestelmien kehittämistä.

Palvelujen järjestämisvastuu tulee säilyttää kunnilla ja rahoituksen tulee pääosin perustua valtionosuuteen ja kuntien omaan verotuloihin. Palveluiden saatavuuden ja laadun turvaamiseksi on niiden rahoituspohjaa tarkistettava myös asiakasmaksujen osalta. Sosiaali- ja terveydenhuoltoon luodaan oikeudenmukaisempi maksukattojärjestelmä paljon palveluja ja lääkkeitä käyttävien aseman parantamiseksi. Samalla järjestelmää uudistetaan siten, etteivät asiakasmaksut johda epätarkoituksenmukaisiin hoitovalintoihin.

Kansalaisten yhdenvertaisuus turvataan vahvistamalla palvelujen käyttäjien oikeuksia. Palvelujen laatusuosituksia uudistetaan tavoitteena sitovuustason nostaminen. Tehostetaan toiminnan ja palvelujen laadun ja vaikuttavuuden arviointia

sekä palvelujen valvontaa ja ohjausta. Sosiaali- ja terveysministeriön alaisten laitosten voimavaroja suunnataan uudelleen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Avo- ja laitoshoidon rajanveto poistetaan asteittain sosiaalivakuutuksista.

Henkilöstön ikääntyminen ja eläkkeelle siirtyminen on suuri haaste. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuloksellisuuteen ja palvelujen laatuun vaikuttavat oleellisesti ammattitaitoisen henkilöstön osaaminen ja määrä. Kiinnitetään erityistä huomiota työvoimatarpeiden valtakunnalliseen ja alueelliseen ennakkointiin. Sosiaali- ja terveyspalveluissa turvataan riittävä ammattitaitoinen henkilöstö työelämälähtöisellä koulutuksella, kilpailukykyisellä palkkauksella, kehittämällä työn sisältöjä ja johtamista, tarjoamalla mahdollisuus oppia uutta ja kehittyä sekä vaikuttaa omaan työhönsä.

Kuntien palvelutuotantoa täydentävät yksityinen ja kolmas sektori. Kunnallisen palvelusetelin käyttöalaa laajennetaan tarkoituksenmukaisella tavalla sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Palveluseteli ulotetaan kotisairaanhoidon vuoden 2008 alusta.

Hammaslääkäripalkkioista vakuutetulle maksettavien Kela-korvausten tasoa muutetaan siten, että todellinen korvaustaso nousee 40 prosenttiin korvausperusteesta.

Selvitetään yksityisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin sisältyvän piilevän arvonlisäveron aiheuttamat kilpailunvääristymät.

Mahdollistetaan julkisten toimitilojen tehokkaampi käyttö terveydenhuollossa sen vaikuttamatta asiakkaan saamaan sairaanhoitovakuutuskorvaukseen.

Toteutetaan sosiaalitakuu ottamalla asteittain käyttöön palvelutarpeen arvioinnin määrääjat keskeisissä sosiaalipalveluissa.

Vanhusväestön oikeus hyvään hoitoon turvataan. Vanhustenhuollon palveluja uudistetaan tavoitteena erityisesti kotihoidon vahvistaminen ja sitä tukevien palveluiden kehittäminen. Vanhustenhuollossa ja vanhusten palveluiden kehittämisessä keskeistä on ikääntyneiden toimintakyvyn, omatoimisuuden ja itsenäisen suoriutumisen vahvistaminen. Vahvistetaan kuntouttavaa työtä.

Kattavan vanhustenhuollon turvaamiseksi parannetaan hoitotuen, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen, omaishoidontuen ja kotitalousvähennyksen yhteensovittamista siten, että nämä täydentävät toisiaan saumattomasti.

Alennetaan vanhusten palvelutarpeen arvioinnin ikäraja sekä kehitetään arvioinnin menettelytapoja yhtenäisen käytännön varmistamiseksi koko maassa.

Luodaan kattava ikääntyneiden neuvonta- ja palveluverkosto koko maahan ja lisää ennalta ehkäiseviä kotikäyntejä.

Hallituksen tavoitteena on huolehtia koko veteraanisukupolven hyvinvoinnista. Kehitetään veteraanien ja sotainvalidien sosiaaliturvaa ja palveluja. Erityisesti on huolehdittava riittävästä kotipalveluista ja nykyistä yksilöllisemmästä kuntoutuksesta.

Kehitetään omaishoitoa tehtyjen selvitysten pohjalta. Luodaan edellytyksiä lisätä omaishoidontuen piiriin kuuluvien määrää. Huolehditaan omaishoitajien jaksamisesta parantamalla mahdollisuuksia pitää lakisääteiset vapaapäivät. Omaishoitajan sijaisavun saantia parannetaan. Selvitetään mahdollisuuksia siirtää omaishoidon tuki Kansaneläkelaitokselle. Selvitetään mahdollisuudet hoitovapaajärjestelmän kehittämiseen työn ja omaishoidon paremmaksi yhteensovittamiseksi.

Lääkekorvausjärjestelmä uudistetaan siten, että kustannusten nousua hillitään. Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee asian erillisessä työryhmässä.

Erityisesti uusien lääkkeiden korvattavuudessa otetaan huomioon niiden kustannusvaikuttavuus sairauenhoidossa. Edistetään turvallista lääkehoitoa ja turvataan kattava lääkehoito.

Vammaisten oikeudenmukaisen aseman turvaamiseksi laaditaan vammaispoliittinen ohjelma, jossa linjataan seuraavien vuosien vammaispolitiikan keskeiset toimenpiteet. Jatketaan vammaispalvelulain ja erityishuoltolain yhdistämistä.

Kehitetään vammaisten henkilökohtaista avustajajärjestelmää vaiheittain. Kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyen vahvistetaan vammaispalvelujen rahoitusta sekä kehitetään palvelujen järjestämis- ja tuottamistapoja vammaisten yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Tuetaan vammaisten henkilöiden aktiivista osallistumista yhteiskuntaan ja työelämään.

Hallituksen tavoitteena on esteetön yhteiskunta, jossa kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet. Erityistä huomiota on kiinnitettävä esteettömyyteen tietoyhteiskunnassa, mm. hyödyntämällä uusia mahdollisuuksia turvata palveluja vammaisille.

10.4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluinnovaatiohanke

Toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluinnovaatiohanke, joka kohdistuu mm. kansalaisten omatoimisuuden, osallistumisen ja toimintaedellytysten parantamiseen, työnjaon kehittämiseen, toiminnan ja palvelujen vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseen sekä palvelujen monipuolisuuden lisäämiseen.

Hanke kohdistuu myös päätöksenteon ja järjestelmien läpinäkyvyyden lisäämiseen, monikanavaisen rahoitusjärjestelmän arviointiin ja ohjauksen tehostamiseen. Lisäksi kehitetään uuden teknologian hyväksikäyttöä sekä sosiaali- ja terveysalan palvelu- ja teknologiainnovaatioiden kaupallistamista ja vientiä. Hankkeen yhteydessä käynnistetään hyvien käytäntöjen kehittäminen ikääntyneiden palveluiden turvaamiseksi syrjäseuduilla. Hanke kokoaa ja hyödyntää olemassa olevien alan julkisten toimijoiden osaamista ja resursseja.

10.5 Perheiden hyvinvointi

Hallitus sitoutuu vähentämään lasten, nuorten ja perheiden pahoinvointia ja syrjäytymiskehitystä. Lapsiperheiden köyhyyttä vähennetään ja eriarvoistumiskehitykseen puututaan parantamalla lapsiperheiden taloudellista asemaa. Käynnistetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma.

Lapsilisän yksinhuoltajakorotus nostetaan 10 eurolla kuukaudessa 1.1.2008 alkaen ja äitiys- isyys- ja vanhempainpäivärahojen sekä sairauspäivärahojen vähimmäistaso korotetaan työmarkkinatuen tasolle 1.1.2009 alkaen.

Luodaan perheille aitoja mahdollisuuksia valita lapsilleen paras hoitomuoto. Varhaiskasvatuspalveluja kehitetään monimuotoisemmiksi lisäämällä osa-aikaisen hoidon mahdollisuutta sekä avoimia päiväkoteja ja kerhotoimintaa. Perhepäivähoidon edellytyksiä parannetaan.

Toteutetaan päivähoitolainsäädännön uudistus.

Yksityisen hoidon tuen tasoa nostetaan 160 euroon kuukaudessa ja lasten kotihoidon tukea nostetaan 20 eurolla kuukaudessa 1.1.2009 alkaen. Lapsilisiä nostetaan kolmannesta lapsesta alkaen 10 eurolla kuukaudessa 1.1.2009 alkaen.

Perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi parannetaan pienten lasten vanhempien mahdollisuuksia viettää aikaa lastensa kanssa. Osittaisen hoitorahan tasoa nostetaan 1.1.2010 alkaen 90 euroon, jotta se nykyistä paremmin korvaisi työajan lyhentämisestä johtuvaa palkan menetystä. Samalla laajennetaan osittainen hoitoraha yrittäjille.

Pidennetään isyysvapaata kahdella viikolla. Uudistus toteutetaan vuoden 2010 budjetissa. Vaalikauden aikana selvitetään vanhempainvapaajärjestelmien laajemman uudistamisen mahdollisuus. Jotta naisten tosiasiallinen tasa-arvo työelämässä toteutuisi, korvataan työntekijän vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvat kustannukset nykyistä paremmin. Perhevapaista aiheutuvat kustannukset jaetaan nykyistä tasapuolisemmin mies- ja naisvaltaisten alojen työnantajien kesken sekä yhteiskunnan rahoitusosuutta lisätään.

Edistetään adoptioperheiden yhdenvertaista asemaa biologisten perheiden kanssa. Perusterveydenhuollossa painotetaan lasten ja nuorten palveluita. Parannetaan lapsiperheiden mahdollisuuksia saada kotipalveluita.

Kootaan lapsiperheiden palveluja perhekeskuksiksi. Perheitä tuetaan ja palvelujen valintamahdollisuuksia parannetaan lisäämällä yhteistyötä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välillä. Vahvistetaan parisuhde- ja perheneuvonnassa ennalta ehkäisevää työtä.

Kouluterveydenhuoltoa kehitetään osana oppilashuollon kokonaisuutta. Opiskeluterveydenhuollon saatavuus, laatu ja vaikuttavuus varmistetaan. Erityisesti kehitetään ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoa. Varmistetaan lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen ja psykiatrisen hoidon saatavuus.

Uuden lastensuojelulain käytännön toteutus ja kansallisen kehittämistyön jatkaminen turvataan. Uudistetaan perhehoitolainsäädäntöä tavoitteena sijaishuollon painopisteen siirtäminen perhehoitoon. Vahvistetaan perhetyötä osana lastensuojelun avohuollon tukitoimia.

10.6 Kestävä eläkepolitiikka

Kestävän eläkepolitiikan perustana ja tavoitteina ovat talouden kasvu, yleinen luottamus järjestelmän kestävyYTEEN, sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ja nykyistä pidempi jaksaminen työelämässä. Kansaneläke- ja työeläkejärjestelmät muodostavat lakisääteisen eläkejärjestelmän pohjan.

Työeläkkeitä koskevat asiat valmistellaan yhteistyössä keskeisten työmarkkinajärjestöjen kanssa. Tässä yhteydessä selvitetään, kohteleeiko sosiaalietuuksien ostovoimaa turvaavien indeksitarkastusten kulutuskori tarkoituksenmukaisella tavalla erilaisia kulutusrakenteita omaavia kansalaisia, kuten kansaneläkettä tai työeläkettä saavia ikäihmisiä.

Kansaneläkkeitä korotetaan 20 eurolla kuukaudessa 1.1.2008 alkaen. Valmistellaan kaikkein pienimpien eläketulojen varassa elävien toimeentulon nykyistä paremmin turvaava malli 31.12.2009 mennessä.

Edistetään kilpailua työeläkealalla työeläkejärjestelmän kilpailuolosuhteista tehdyn selvityksen pohjalta. Selvitetään mahdollisuudet kaikkien työeläkelaitosten välisiin kannan siirtoihin ja niihin liittyviin toimintapääomien siirtoihin.

Yhdistetään vakuutus- ja rahoitusalan valvonta. Yhdistetty valvonta aloittaa toimintansa vuoden 2009 alussa. Vakuutusalaan koskevan lainsäädännön valmistelusta vastaa edelleen sosiaali- ja terveysministeriö.

Selvitetään vapaaehtoisen hoivavakuutuksen ja hoivarahaston käyttöönottoa.

10.7 Päihdepolitiikka

Jatketaan kansallisen alkoholiohjelman toteuttamista. Tehostetaan ehkäisevää päihdetyötä vakiinnuttamalla varhainen puuttuminen perusterveydenhuollon ja työterveyshuollon pysyväksi toimintamalliksi. Kansanterveydellisin perustein nostetaan alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden verotusta.

Vähennetään määrätietoisella päihdepolitiikalla lasten vanhempien alkoholinkäyttöä ja siitä lapsille aiheutuvia haittoja. Lasten oikeuksien turvaamiseksi varmistetaan raskaana olevien päihdeongelmaisten naisten hoito. Turvataan päihdeongelmaisten vanhempien lapsille riittävät tukipalvelut.

Tupakkalainsäädäntöä uudistetaan rajoittamalla tupakkatuotteiden saatavuutta, tehostamalla valvontaa ja suuntaamalla ennaltaehkäiseviä toimia erityisesti lapsiin ja nuoriin.

10.8 Muu sosiaali- ja terveystalitiikka

Apurahansaajien sosiaaliturvaa parannetaan vuoden 2009 alusta niin, että apurahansaajille turvataan työskentelyyn myönnettyjen apurahojen määrän perusteella eläke-, sairausvakuutus-, työtapaturma- ja työttömyysturva. Tieteen ja taiteen tekijöiden työttömyysturvaa parannetaan lainsäädäntöä täsmentämällä.

Jatketaan edelleen yrittäjien sosiaaliturvan kehittämistä ja puutteiden korjaamista.

Lomitusjärjestelmän kehittämisellä vahvistetaan maatalousyrittäjien jaksamista, työkykyä ja terveyttä. Maatalousyrittäjien vuosilomapäivien määrää lisätään yhdellä päivällä vuoden 2008 alusta ja toisella päivällä vuoden 2010 alusta. Hallitus ryhtyy asteittain toteuttamaan maatalouslomituksen kehittämistyöryhmän muita ehdotuksia. Luodaan turkiseläinten kasvattajien lomitusjärjestelmä sekä toteutetaan sijaisapukokeilu poronhoitajille.

Maatalousyrittäjien työhyvinvointia edistetään kehittämällä työterveyshuollon palvelujen toimivuutta ja parantamalla palvelujen saatavuutta. Korvausjärjestelmää kehitetään niin, että maatalousyrittäjät voivat hankkia työterveyshuoltopalvelut vaihtoehtoisesti yksityiseltä palveluntuottajalta.

Järjestöjen mahdollisuuksia tarjota hyvinvointia tukevaa ja syrjäytymistä ehkäisevää toimintaa parannetaan. Järjestöjen tukea suunnataan niin, että se ei ole ristiriidassa kilpailulainsäädännön kanssa ja kohdentuu voittoa tavoittelematto-

maan toimintaan. Varmistetaan järjestöjen mahdollisuus toimia yleishyödyllisinä voittoja tavoittelemattomina toimijoina. Selvitetään mahdollisuudet parantaa kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä muuttamalla niille annettavat lahjoitukset verovapaiksi tiettyyn rajaan asti.

10.9 Työelämän kehittäminen

Hallituksen tavoitteena on, että jokainen voi osallistua osaamisensa ja kykyjensä mukaan työtä tekemällä yhteiskunnan rakentamiseen. Tavoitteena on tukea tuottavuuden nousua ja työvoiman saatavuutta. Työ on myös paras keino syrjäytymisen ehkäisemisessä ja köyhyyden torjumisessa.

Työntekijöiden korkea osaaminen, luovuuteen kannustava ilmapiiri, työhyvinvointi ja toimivat työmarkkinat ovat tärkeitä kansallisia menestystekijöitä. Työelämää kehitetään yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa siten, että joustavuus ja turvallisuus muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden.

Hallitus toteuttaa nopealla aikataululla määräaikaista työsuhteita selvittäneen työryhmän esitykset ja käynnistää työryhmän esittämät jatkoselvitykset. Julkisen sektorin henkilöstöpolitiikassa hallitus edistää pysyvien palvelussuhteiden syntymistä. Julkisen sektorin työvoiman riittävyyden takaamiseksi kehitetään ohjelma, jossa varmistetaan palkkauksen, vakinaisten palvelussuhteiden ja palvelussuhteen ehtojen keinoin työvoiman alalla pysyvyys ja alan houkuttelevuus.

Työelämän kehittämisohjelmia jatketaan ja erillisohjelmat kootaan toimivaksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on ohjelmien tuottamien hyvien käytäntöjen tehokas hyödyntäminen yhteistyössä eri osapuolten kanssa. Julkisen hallinnon tuottavuuden parantamiseksi kiinnitetään erityistä huomiota johtamis- ja esimiesosaamiseen sekä modernin viestintäteknologian hyödyntämiseen.

Vuorotteluvapaasta säädetään pysyvä laki sen jälkeen, kun järjestelmän rahoituksesta on sovittu. Selvitetään vuorotteluvapaajärjestelmän ulottaminen yrittäjiin.

Hallitus kehittää yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa työmarkkinoiden sopimusjärjestelmän toimivuutta. Lisäksi tavoitteena on parantaa paikallisen sopimisen edellytyksiä, mikä edellyttää eri osapuolille ja kaikille henkilöstöryhmille tasavertaisen neuvotteluaseman turvaamista työpaikoilla.

Hallitus edistää työaikapolitiikassa monipuolisia työaikajärjestelyjä, jotka tukevat työllisyyttä, helpottavat työn ja perheen yhteensovittamista ja ottavat huomioon yritysten ja henkilöstön tarpeet. Hallitus edistää työaikapankkijärjestelmien kehittämistä poistamalla niitä koskevia lainsäädännöllisiä esteitä.

Työaikalain noudattamisen valvontaa on edelleen tehostettava. Hyödynnetään työterveyshuollon mahdollisuuksia työpaikan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen ja työhyvinvoinnin parantamiseen. Ikäjohtamiseen ja henkiseen työsuojeluun kiinnitetään erityistä huomiota.

Valtio työnantajana palkitsee henkilöstöään hyvästä kielitaidosta, jotta kielilain tarkoitus toteutuu.

10.10 Työvoimapolitiikka

Työmarkkinoiden toimivuus edellyttää tehokasta työnvälitystä ja työelämälähtöistä koulutusta, jotta avoimet työpaikat ja työnhakijat kohtaavat. Riittävän varhaisilla ja nopeilla toimilla voidaan parhaiten edistää työtä vaille jäävien henkilöiden työllistymistä ja näin välttää työttömyyden pitkittyminen ja työmarkkinoilta syrjäytyminen. Työvoima- ja koulutustarpeiden ennakoinnin merkitys korostuu. Tämä edellyttää toimivien yhteistyömuotojen luomista työmarkkinaosapuolten, työvoimaviranomaisten ja koulutusjärjestelmän välille sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Valtion työvoimapolitiikkaa uudistetaan tavoitteena parantaa työnhakijain ja työpaikkojen kohtaantoa, edistää uusien työpaikkojen ja yritysten syntymistä sekä vähentää työttömyyttä ja osaltaan estää syrjäytymistä.

Tämän tavoitteen toteuttamiseksi työllisyysmäärärahat suunnataan uudelleen siten, että niillä nykyistä paremmin tuetaan työttömän henkilön työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Tämä merkitsee kotitalousvähennyksen parantamista, matalapalkkatukikokeilun laajentamista nuorille sekä oppisopimuskoulutuksen ja nuorten työpajatoiminnan lisäämistä.

Työministeriön kehyksestä rahoitettavien työllisyystoimien määrää mitoitettaessa otetaan huomioon työllisyyskehitys. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia matalapalkkatuen kehittämiseen siten, että sillä voidaan tukea vielä laaja-alaisemmin erilaisen matalan tuottavuuden työn kilpailukykyä ja työllisyyttä.

Työvoimapolitiittisten toimien, kuten työvoimakoulutuksen ja tukityöllistämisen, vaikuttavuutta on oleellisesti parannettava pitäen selkeästi tavoitteena henkilön työllistymistä. Tavoitteeksi asetetaan, että aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteiden jälkeinen työllistyminen nousee vaalikauden aikana keskimäärin vähintään 40 %:iin toimenpiteen päättäneistä.

Työttömien työnhakijoiden kannustamiseksi aktiivisuuteen työmarkkinatuen ylläpitokorvausta parannetaan.

Työllisyysmäärärahoja kohdennetaan yritysten kanssa toteutettavaan ammatilliseen työvoimakoulutukseen sekä yrityksissä tapahtuvaan tukityöllistämiseen. Koulutus räätälöidään nykyistä paremmin yritysten tarpeisiin. Yhteishankintana yritysten kanssa toteutettavaa koulutusta lisätään. Erityisesti parannetaan pienille yrityksille tarjottavia palveluita.

Työhönoitoja lisätään työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. Kuntouttavan työtoiminnan velvoittavuuden ikäraja poistetaan ja työtoiminnan sisältöä kehitetään vastaamaan kunkin osallistujan yksilöllisiä tarpeita. Välityömarkkinoiden toimivuutta parannetaan ja luodaan edellytyksiä matalan kynnyksen työllistämiseksi kaikille työnhakijoille. Starttiyrittäjyyden mahdollisuuksia vahvistetaan pidentämällä starttirahakauden kesto enintään 18 kuukauteen sekä vakinaistamalla järjestelmä.

Muutosturvan kattavuutta, sisältöä ja toimivuutta kehitetään yhdessä työmarkkinajärjestön kanssa. Toimet räätälöidään nykyistä paremmin yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Äkillisiin rakennemuutostilanteisiin varaudutaan reagoimaan nopeasti. Muutosturvan tarjoamista mahdollisuuksista tiedotetaan aktiivisesti. Muutosturvan toimivuutta parannetaan turvaamalla siihen riittävät resurssit.

Sosiaalisten yritysten lainsäädäntöä tarkistetaan siten, että mielenterveyskuntoutujat, kuntoutustuella olevat henkilöt sekä eläkkeen lepäämään jättäneet henkilöt voisivat työllistyä sosiaalisiin yrityksiin nykyistä paremmin. Selvitetään mahdollisuudet vajaakuntoisten pitkäkestoiseen tai jopa pysyvään palkkatukeen kaikkien työnantajien palveluksessa.

Työnvälitystä kehitetään asiakaslähtöiseksi. Työnhakijan kartoitus tehdään kahden viikon sisällä ilmoittautumisesta. Työvoimatoimistojen aukioloajat muutetaan asiakkaita paremmin palveleviksi. Työnhakijan nimikkovirkailijajärjestelmä ulotetaan kaikkiin työvoimatoimistoihin.

Sähköisiä palveluita kehitetään siten, että työnantaja-asiakkailta on mahdollisimman helposti saatavilla tieto työnhakijoista.

Siviilipalvelusjärjestelmää uudistetaan.

10.11 Naisten ja miesten välisen tasa-arvon parantaminen

Sukupuolten välinen tasa-arvo on keskeinen arvo suomalaisessa yhteiskunnassa. Hallitus sitoutuu kokonaisuudessaan edistämään tasa-arvoa määrätietoisesti kaikessa päätöksenteossa. Miehillä ja naisilla on oltava yhtäläiset edellytykset kaikilla elämänalueilla.

Hallituksen tavoitteena on naisten ja miesten välisten palkkaerojen selkeää kaventamista tällä vaalikaudella. Hallitus sitoutuu kolmikantaiseen samapalkkaisuusohjelmaan, jonka toimenpidekokonaisuus toteutetaan vaalikauden aikana. Ohjelman toteuttamiselle turvataan riittävät resurssit.

Hallitus edistää suunnitelmallisesti naisten urakehitystä ja naisjohtajuutta sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Hallitus edesauttaa toimia, joilla vähennetään työmarkkinoiden jakautumista sukupuolen mukaan. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista edistetään kaikessa päätöksenteossa, ja miehiä kannustetaan perhevapaiden pitämiseen.

Hallitus varmistaa, että sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan lainvalmistelussa, työarvio- ja tutkimusprosessissa sekä muissa merkittävässä hankkeissa jo toiminnan alkuvaiheissa. Ministeriöissä järjestetään koulutusta asian edistämiseksi. Tasa-arvotietoisuutta lisätään peruskouluissa ja opettajankoulutukseen ja lastentarhanopettajien koulutukseen sisällytetään sukupuolitietoista opetusta. Sosiaali- ja terveyspalveluissa ja terveyserojen kaventamistyössä kiinnitetään huomiota myös sukupuolinäkökulmaan. Tasa-arvotyötä toteuttavien viranomaisten ja naisjärjestöjen toiminnan edellytyksiä ja resursseja vahvistetaan.

Hallitus antaa vaalikauden aikana eduskunnalle selonteon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta.

Hallitus tukee osaltaan työmarkkinajärjestöjen keskinäisiä toimia sukupuolten tasa-arvon ja samapalkkaisuuden edistämiseksi.

Hallitus on valmis tukemaan korotetulla valtionosuudella sellaista kuntasektorille syntyvää palkkaratkaisua, joka edistää naisvaltaisten alojen palkkojen kilpailukykyä. Korotetun valtionosuuden suuruus riippuu siitä, kuinka selkeästi kuntasektorilla tehtävää palkkaratkaisua onnistutaan kohdentamaan koulutetuille, naisvaltaisille aloille, joiden palkkaus ei vastaa työn vaatavuutta.

11 YMPÄRISTÖPOLITIikka

Ympäristöpolitiikan tavoitteena on Suomen aseman vakiinnuttaminen korkeasta ympäristönsuojelun tasosta tunnettuna tieto- ja osaamisyhteiskuntana. Kansalaisten hyvinvointi ja taloudellinen kilpailukyky perustuvat ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväen kehityksen ehdot täyttävään kulutukseen ja tuotantoon.

Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön globaalien ympäristöongelmien ratkaisemiseksi ja yhteisten ympäristöpoliittisten tavoitteiden edistämiseksi. Kansainvälisessä politiikassa ja erityisesti kansainvälisen kaupan pelisääntöjen kehittämässä korostetaan ympäristöarvoja ja kestäväen kehityksen periaatteita.

Hallitus tähtää EU:n kuudennen ympäristöohjelman ja Johannesburgin toimintaohjelman tavoitteisiin mukaan lukien luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen. Vuonna 2006 hyväksytty kansallinen kestäväen kehityksen strategia toimeenpannaan hallinnonalojen yhteistyönä. Kestäväen kulutuksen ja tuotannon ohjelma toteutetaan.

Kaikessa julkisen hallinnon päätöksenteossa parannetaan taloudellisten, sosiaalisten ja ekologisten näkökulmien yhteensovittamista ja tasapainottamista. Vahvistetaan ympäristökasvatusta kaikilla kouluasteilla.

Ympäristöteknologiaa edistetään yhteistyössä ympäristöhallinnon ja muiden alueella toimivien tahojen kanssa. Kehitetään ympäristö- ja vesiteknologiaa myös vientimahdollisuudet huomioiden.

Valtionhallinto velvoitetaan ja kuntia kannustetaan laatimaan toimintaansa liittyvät kestäväen kehityksen ohjelmat.

11.1 Itämeri ja vesiensuojelu

Tärkein keino Itämeren pelastamiseksi on valtioiden rajat ylittävän yhteistyön harjoittaminen sekä lähialueyhteistyön parantaminen. Yhteistyötä Venäjän kanssa pyritään tiivistämään. Luodaan vahva tutkimuksellinen, tilastollinen ja teknologian kehittämiseen tähtäävä yhteistyö kaikkien Itämeren valtioiden kesken.

Ympäristöturvallinen liikkuminen Itämeren alueella varmistetaan sopimalla yhteisistä säännöistä Itämeren valtioiden ja muiden toimijoiden välillä. Hallitus osallistuu HELCOM:in Itämeren suojelun toimintaohjelman valmisteluun. Ohjelmaan sisällytettävänä tärkeänä tavoitteena on alusten jätevesipäästöjen täyskielto koko

Itämeren alueella. Öljyntorjuntavalmiutta parannetaan edelleen. Käynnistetään öljyntorjunnan osaamiskeskus Porvoossa.

Jatketaan toimia asutuksesta, teollisuudesta, maataloudesta ja haja-asutuksesta tulevan ravinnekuormituksen vähentämiseksi kansallisen Itämeri-ohjelman puitteissa ja asetettujen vesiensuojelun suuntaviivojen mukaisesti. Itämeren maat laativat Itämeren suojeluskenaarion (Sternin malli) ja selvittävät vaihtoehtojen yhteiskunnalliset ja taloudelliset vaikutukset.

Vesienhoidon suunnittelulla vaikutetaan valuma-alueilta tulevan kuormituksen vähenemiseen ja erityisesti rannikkovesien sekä jokien tilan parantamiseen. Lisäksi ryhdytään ennallistamistoimiin vesistöjen sisäisen kuormituksen vähentämiseksi.

Tehostetaan ympäristövaikutusten tutkimusta ja kehitetään yhdessä alan toimijoiden kanssa kustannustehokkaita keinoja vesistöjen suojelemiseksi.

11.2 Luonnon monimuotoisuus

Vuoteen 2016 ulottuvan luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategiaa toteutetaan tavoitteena taittaa luonnon monimuotoisuuden vähenemisen ja vakiinnuttaa sen suotuisa kehitys.

Jatketaan metsäluonnon suojelussa vapaaehtoisia suojelukeinoja ja turvataan Metso-ohjelman jatko. Varmistetaan luonnonsuojelulainsäädännön korvausjärjestelmän toimivuus niin, että maanomistajille korvataan syntyvä merkityksellinen haitta.

Edistetään kestävää matkailu- ja virkistyskäyttöä luonnonsuojelualueilla. Metsästys ja kalastus jatkuvat pääsääntöisesti sallittuna uudistettavan luonnonsuojelulainojalla perustettavilla ns. muilla luonnonsuojelualueilla, jotka pohjautuvat Natura-verkostoon. Metsästyksestä ja kalastuksesta päätetään ko. alueilla tapauskohtaisesti huomioon ottaen jokamiehen oikeudet, virkistys ja luontoarvot. Tarvittavat rajoitukset valmistellaan yhteistyössä eri intressitahojen kanssa.

Saatetaan luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000 -verkoston toteuttaminen päätökseen ja varataan tarvittaville maanhankinnoille riittävät resurssit. Kehitetään kaupunkipuistojen verkostoa. Selvitetään mahdollisuudet perustaa Sipoonkorven ja Selkämeren kansallispuistot.

Hallitus huolehtii suojelupäätösten yhteydessä kirjattujen valtion velvoitteiden täyttämisestä.

Sallitaan merimetsojen kannan kasvun rajoittaminen erityisillä ongelma-alueilla.

11.3 Jäte- ja vesihuolto

Toteutetaan jätelain kokonaisuudistus. Jätehuoltoketjua kehitetään painottaen jätteen synnyn ehkäisyä sekä siten, että lajittelun tuloksena jätteet ohjautuvat tarkoituksenmukaiseen uudelleen- ja uusiokäyttöön tai energiantuotantoon jätehierarkian mukaisesti. Selvitetään muun muassa sivutuotteena syntyvien jäteöljyjen hyödyntämistä lämpöenergiaksi.

Kuljetusten minimoimiseksi esilajiteltua jätettä hyödynnetään rinnakkaispoltossa useissa laitoksissa eri puolilla maata. Jätteenkäsittelyn lupamenettelyjä nopeutetaan ja yksinkertaistetaan.

Tuetaan yhteistä jätevesiviemärintiä sellaisissa kohteissa, joissa yhteisviemärinti on sekä ympäristönsuojelullisesti että taloudellisesti perusteltua. Ympäristötöihin varataan riittävät resurssit.

Pohjavesialueiden tiukentuneiden kriteerien vuoksi alueelta siirrettävien turkistarhojen maanpuhdistuksia avustetaan. Tarkoitukseen varataan riittävät resurssit. Marjan ja hedelmän tuotannon esteet selvitetään pohjavesialueilla.

11.4 Hallinto

Ympäristöhallinnon kehittämisessä huomioidaan kunta- ja palvelurakennemuutos. Ympäristöasioiden käsittelyä nopeutetaan, tehostetaan ja palveluiden asiakaslähtöisyyttä vahvistetaan.

Selkiytetään alueidenkäytön suunnittelun ja erityisesti maakuntakaavojen suhde luonnonvarojen kestävää käyttöä sääntelevään lainsäädäntöön. Uudistetaan asiakokonaisuutta koskeva ohjeistus.

Perustetaan ympäristökeskuksiin ohjausryhmät, jotka koostuvat eri intressitahojen edustajista. Tehtävänä on eri sidos- ja intressiryhmien kuuleminen ja osallistuminen ympäristökeskuksen työhön.

11.5 Asuminen, maapolitiikka ja rakentaminen

Hallituksen asuntopolitiikan tavoitteena on sovittaa yhteen ihmisten asumisen toiveet ja tarpeet, yhteiskunnan tarpeet ja kestävä kehitys. Hallitus edistää jokaisen mahdollisuutta tarpeitaan ja toiveitaan vastaavaan asumiseen.

Asuntomarkkinoiden vakauttamiseksi vauhditetaan valtion, kuntien ja alan toimijoiden yhteisin toimenpitein tontti- ja asuntotarjontaa kysyntään vastaamiseksi. Tavoitteena on lisätä kohtuuhintaista asuntotuotantoa työvoiman saatavuuden ja

elinkeinoelämän kilpailukyvyn turvaamiseksi erityisesti kasvukeskuksissa. Valtio jatkaa asuntotuotantoon sopivien maiden myymistä kunnille kohtuuhintaisesti tarvittaessa maankäytösopimuksia hyödyntäen.

Edistetään kaavoitus- ja maapoliittisten keinojen monipuolista käyttöä kunnissa hyvän yhdyskuntasuunnittelun toteuttamiseksi sekä kuntien maanhankinnan ja tonttitarjonnan lisäämiseksi. Laaditaan toimenpideohjelma valtion ja Helsingin seudun kuntien kesken kohtuuhintaisen tonttitarjonnan lisäämiseksi. Edistetään vuokratuotantoa. Kehitetään pientalovaltaiseen ja tiiviiseen asuntorakentamiseen soveltuvia asuntoalueiden toteutusmalleja, nopeutetaan kaavoitusprosesseja ja arvioidaan valitusjärjestelmiä. Hallitus seuraa 1.3.2007 voimaan tulleen maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen vaikutuksia kaavoituksen nopeuttamiseksi ja joustavoittamiseksi. Kaavoitusta tehostetaan edelleen selkeyttämällä valituslupaprosessien vaatimuksia ja aikatauluja. Otetaan käyttöön valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta sellaisissa hallinto-oikeuden päätöksissä asemakaavaa koskeissa asioissa, joissa ei ole muutettu valituksen kohteena ollutta viranomaisen päätöstä.

Kunnallistekniikka-avustuksia myönnetään huomioiden kuntien välisen yhteistyön tiivistyminen asumisessa ja maapolitiikassa PARAS-hankkeen tavoitteiden mukaisesti. Samalla huomioidaan tarve kohtuuhintaiseen ARA-tuotantoon avustettavilla alueilla. Edistetään ehyiden yhdyskuntarakenteiden muodostumista ja täydennysrakentamista. Jatketaan varainsiirtoverovapautta vuoden 2012 loppuun kuntien järjestellessä vuokra- ja asumisoikeusasuntojensa omistamista laajemmille alueellisille ja valtakunnallisille kunta-omisteisille toimijoille.

Valtion tukeman vuokra-, osaomistus- ja asumisoikeustuotannon edellytyksiä parannetaan mm. poistamalla asukasvalinnan tulorajat. Kehitetään asukasvalintaan liittyvää tarveharkintaa ottaen huomioon vuokra-asuntojen sosiaalinen käyttötarkoitus. Aravalainojen myöntämisestä luovutaan. Osana harmaan talouden torjuntaa selvitetään mahdollisuus luoda julkinen tietopalvelu, josta voidaan varmistaa että palveluntarjoaja on hoitanut vero-, työnantaja yms. velvoitteet asianmukaisesti. Kiinnitetään huomiota rakennusalan kilpailun toimivuuteen.

Erityisesti vähenevän asuntokysynnän alueita varten jatketaan ja kehitetään muun muassa akordi- ja avustusjärjestelmiä asuntojen käytön monipuolistamiseksi ja asuntokannan uudistamiseksi kunnoltaan ja sijainniltaan paremmin kysyntää vastaavaksi.

Käynnistetään poikkihallinnollinen ohjelma lähiömäisten asuinalueiden viihtyvyyden parantamiseksi tavoitteena ehkäistä segregatiota ja lisätä alueiden kilpailukykyä sekä kehittää kiinteistöjen käyttöä ja kuntoa. Erityisesti pyritään aktivoimaan paikallista kehittämistyötä.

Selvitetään asuntokauppalaan säännösten soveltuvuus asumisoikeus- ja osamistusasuntojen kauppaan. Selvitetään kiinteistörahastolainsäädäntöä ja uudistetaan osakeyhtiömuotoisten kiinteistörahastojen verotus siten, että suomalaisten kiinteistörahastojen kansainvälinen kilpailukyky turvataan sijoitusten ohjaamiseksi mm. vuokra-asuntomarkkinoille Suomessa.

Asuntopolitiikassakin varaudutaan väestön ikääntymisen ja energiatehokkuuden lisäämisen vaatimuksiin. Korjaus- ja energia-avustuksilla tuetaan erityisesti asuintalojen hissien rakentamista ja korjaamista, vanhusten ja vammaisten asuntojen korjaamista kotona asumisen mahdollistamiseksi sekä asuinrakennusten energiatehokkuuden parantamista. Korjaus- ja energia-avustuksiin varataan riittävät määrärahat ja niitä käytetään mm. energia-avustuksiin kuten pientalojen ympäristöystävällisiin lämmitystapamuutoksiin sekä asuinkiinteistöjen energiatalouden parantamista selvittäviin kuntoarvioihin ja energiatehokkuutta parantaviin investointeihin. Korjausavustusten ja asuinkiinteistöjen talousjätevesijärjestelmien parantamiseen tarkoitettujen avustusten tulorajoja korotetaan. Korjausrakentamisstrategiasta tehdään valtioneuvoston periaatepäätös, jossa määritellään tavoitteet ja valtion panostus moninkertaistuvan peruskorjaustarpeen hallitsemiseksi.

Edistetään puurakentamista ja puutuotealan kilpailukykyä tehdyn periaatepäätöksen mukaisesti ja kehitetään tässä tarkoituksessa muun muassa rakentamismääräyksiä. Rantarakentamista ja vapaa-ajan asuntojen muuttamista ympärivuotiseen käyttöön helpotetaan vesien- ja luonnonsuojelulliset näkökohdat huomioiden esimerkiksi ohjeistuksia tarkistamalla. Kuntien lupaviranomaisasemaa rantarakentamisessa selkiytetään.

Rakentamisen laadun turvaamiseen ja kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Kiinteistö- ja rakentamisalan koulutuksen tarpeet selvitetään ja koulutusta lisätään tarpeen mukaan. Matalaenergiarakentamista edistetään mm. rakentamismääräyksiä tarkistamalla ja lisätään tietoa rakennusten kokonaisenergiakulutuksesta. Arvioidaan tarve kehittää rakennusvalvontaa ja rakentamismääräyksiä niiden yhtenäisten tulkintojen, rakentamisen laadun ja kestävä kehityksen vahvistamiseksi.

Asuntokannan peruskorjaamista edistetään kasvavan korjausvelan lyhentämiseksi ja asuntovarallisuuden arvon turvaamiseksi. Asunto-osakeyhtiöalojen peruskorjaamisessa korkotukilainan osuutta nostetaan ja lisätään kilpailuttamista. Toteutetaan valtion asuntorahaston toimesta korjausrakentamisen koerakentamisohjelma ja kehitetään alueellista korjaus- ja energianeuvontaa.

Erityisryhmien investointiavustuksien myöntämistä jatketaan painopisteen ollessa vanhusten asumisessa. Selvitetään asuntorahaston tukien käyttöalueen laajentamista palveluasumisessa. Pitkäaikaisasunnottomien avustamisessa tukiprosentti korotetaan 50:een, ja nostetaan opiskelijoiden ja vammaisasuntojen tukiprosentteja. Edistetään paloturvallisuutta erityisryhmien asunnoissa ja selvitetään muun

muassa avustusten riittävyys. Osana laajempaa sosiaaliturvan uudistusta yleinen asumistukijärjestelmä uudistetaan huomioiden myös tuensaajan taloudellinen asema ja perhekoko. Uudistuksen yhteydessä asumistukijärjestelmä siirretään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan.

Vuonna 2008 aloittavan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintaedellytyksiä parannetaan osoittamalla sille asuntorahastosta resursseja asuminen kehittämishankkeisiin. Valtion asuntorahaston asemaa selvitetään ja tuloutus asuntorahastosta valtion talousarvioon mitoitetaan siten, ettei asuntopoliittisten toimenpiteiden rahoitus vaarannu.

Tarkemmin asuntopoliittiset toimenpiteet ja niiden rahoitus päätetään vuoden 2007 loppuun mennessä hallituskaudelle laadittavassa valtioneuvoston hyväksymässä asuntopoliittisessa toimenpideohjelmassa. Ohjelmassa kiinnitetään erityishuomiota asuntopoliittisten ongelmakohtiin, kuten vuokra-asuntotarjonnan riittävyyteen ja tonttipulaan. Osana asuntopoliittista ohjelmaa laaditaan pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma vuosille 2008–2011.

12 OMISTAJAPOLITIikka

Hallitus harjoittaa aktiivista ja markkinaehtoista omistajapolitiikkaa. Valtion omistuosuuksia markkinaehtoisesti toimivissa yhtiöissä voidaan hallitusti alentaa valtion strategisista intresseistä vaarantamatta.

Yhtiöiden omistajastrategiat täsmennetään ja valtion erityistehtävät sekä niiden merkitys määritellään. Omistajaohjauksen raportointia kehitetään ja eduskunnalle annetaan vuosittainen kertomus omistajaohjauksesta. Valtion toimintaa omistajajana koskeva laki uudistetaan ja uudistuksen yhteydessä arvioidaan omistusta koskevien eduskuntavaltuuksien uudistamistarve.

Valtionyhtiöiden osakemyynissä huomioidaan mahdollisuuksien mukaan myös yksittäiset kansalaiset. Omistajapolitiikan lähtökohdat otetaan huomioon vastuuministerin tehtäväkuvassa.

13 HALLINNON KEHITTÄMINEN

Hallintoa uudistetaan siten, että seuraavat toimialamuutokset tulevat voimaan 1.1.2008 lukien ja aluehallintoa koskevat uudistukset vuoteen 2010 mennessä.

Keskushallintoa uudistetaan mm. siirtämällä ministeriöistä siirrettävissä olevia toimeenpanotehtäviä ja muut kuin valtakunnalliset kehittämistehtävät alue- ja paikallishallinnolle sekä huolehtimalla ministeriöiden toimialajakojen ajanmukaisuudesta. Tämä edellyttää, että esimerkiksi ministeriötehtävät ja keskusvirasto- tehtävät erotetaan toisistaan ja keskusvirastotehtävät arvioidaan uudelleen.

Uudistusten toteuttamisessa turvataan henkilöstön asema.

Suurimpien valtiollisten ja kunnallisten uudistushankkeiden kielellisten vaikutusten arviointi säännönmukaistetaan.

13.1 Keskus- ja aluehallinto

Valtiovarainministeriö

Keskeiset hallinnon kehittämistehtävät kootaan valtiovarainministeriöön. Sinne siirretään sisäasiainministeriön kuntaosasto sekä alueiden ja hallinnon kehittämisosastolta alue- ja paikallishallintoyksikkö tehtävineen. Valtiovarainministeriössä samaan kokonaisuuteen kuuluvat pääosin hallinnon kehittämisosasto ja henkilöstösasto.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perustetaan työ- ja elinkeinoministeriö siten, että siihen kuuluvat nykyisen kauppa- ja teollisuusministeriön tehtävät, työministeriön tehtävät lukuun ottamatta lähinnä maahanmuutto- ja kotoutusasioita sekä sisäasiainministeriön alueiden ja hallinnon kehittämisosasto lukuun ottamatta alue- ja paikallishallintoyksikköä. Edelleen uuteen ministeriöön siirretään sosiaali- ja terveysministeriöstä työelämän vetovoiman ja työikäisten työ- ja toimintakyvyn edistämiseksi käynnistettyyn valtakunnalliseen ohjelmaan (VETO) liittyvät asiat. Lisäksi selvitetään maaseutuyrittäjyyden toimintojen sijoituspaikka.

Aluehallinto, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

Em. kokonaisuuteen liittyen aluehallintoa uudistetaan ja kansanvaltaistetaan. Lääninhallitusten, työvoima- ja elinkeinokeskusten, muiden piirihallintoviranomais- ten ja maakuntien liittojen työnjakoa täsmennetään, päällekkäisyydet poistetaan ja vähennetään hallintoviranomaisten määrää. Samassa yhteydessä arvioidaan

niiden aluejakoa. Nykymuotoisen lääninhallinnon tehtävät organisoidaan uudelleen. Uudistetaan valtion aluehallintoa kokoamalla lupa-, valvonta- ja oikeusturva-tehtäviä yhteen. Siirretään kehittämissä poliittista toimivaltaa kansanvaltaiseen ohjaukseen. Selvitetään aluekehittämisen voimavarojen kokoamista valtion talousarviossa maakunnittain ja ministeriöittäin yhdelle momentille ja niiden päättämisestä siirtämistä alueille. Valmistelu käynnistetään välittömästi ja uudistukset toteutetaan vuoteen 2010 mennessä.

Sisäasiainministeriö, maahanmuutto ja kotouttaminen

Sisäasiainministeriöön muodostetaan maahanmuutosta ja kotoutuksesta vastaava kokonaisuus. Siihen kuuluvat ulkomaalaisosasto ja sen alaisuudessa ulkomaalaisvirasto. Samaan kokonaisuuteen siirretään ainakin työministeriöstä politiikkaosaston maahanmuuttopolitiikan tiimi, toimeenpano-osaston maahanmuutto- ja työlupa-asioiden tiimi, etnisten suhteiden neuvottelukunta, vastaanottokeskukset samoin kuin vähemmistövaltuutetun toimisto ja syrjintälautakunta. Sisäasiainministeriöön tulevaan kokonaisuuteen muodostetaan kotoutusasioita varten yksikkö, joka on tehtävänsä toteuttamiseksi kiinteässä yhteistyössä erityisesti opetusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, tulevan työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön kanssa. Yksikkö tukee ministeriön yleisvastuuta kotouttamisesta ja sen koordinoitua. Uudistuksen toteuttamisessa korostetaan ministeriöiden välistä yhteistyötä mm. työperäisen maahanmuuton kehittämiseksi.

Muut ministeriöt

Sosiaali- ja terveysministeriöön siirretään työministeriöstä toimeentuloturva-asiat ja ympäristöministeriöstä asumistukiasiat.

Selvitetään varhaiskasvatuksen asema hallinnossa.

Siirretään alueellisten taidetoimikuntien sihteeristö sisäasiainministeriön toimialalta opetusministeriön toimialalle.

Siviilikriisinhallinnassa ulkomailta ministeriöiden (SM, UM, PLM) välistä koordinaatiota parannetaan.

Valtion sektoritutkimuksen ohjausjärjestelmä uudistetaan nopealla aikataululla valtioneuvoston määrittämiin aihepiireihin perustuvaksi. Tarvittavat tutkimuslaitoskentän rakenneuudistuksia koskevat päätökset tehdään vuoden 2008 loppuun mennessä.

Rahoitustarkastus ja vakuutustarkastus yhdistetään yhdeksi viranomaiseksi, jonka sijoituspaikka selvitetään erikseen.

Ohjelmajohtamiskäytäntöä ja tulevaisuuselontekomenettelyä jatketaan ottaen huomioon niistä saadut kokemukset.

Suomen Pankin johtokunnan nimittämismenettely uudistetaan.

13.2 Paikallishallinto

Toteutettujen ja vireillä olevien syyttäjä-, ulosotto-, maistraatti- ja poliisipiirien uudistusten seurauksena puretaan nykyinen kihlakuntajärjestelmä ja sen yhteinen henkilöstö siirretään lähinnä tehtäväalaa vastaavan viranomaisen palvelukseen.

13.3 Kriisijohtaminen

Uudistusten yhteydessä varmistetaan valtion kriisijohtamismallin toteutuminen hallinnon kaikilla tasoilla.

13.4 Ahvenanmaa

Ahvenanmaan itsehallintoa kehitetään yhteistyössä Ahvenanmaan maakunnan kanssa.

Itsehallinnon kehittämistä jatketaan ottaen huomioon tehdyt selvitykset. Erityistä huomiota kiinnitetään taloudellisen järjestelmän arviointiin.

Itsehallinnon suhdetta Euroopan unionissa käsiteltäviin itsehallintoa koskeviin asioihin hoidetaan sekä kansallisesti että EU-oikeuden piirissä niin, että maakuntahallituksen vaikutusmahdollisuudet turvataan ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 13/2006 vp.

Ahvenanmaan asioita koskevaa yhteistoimintaa valtioneuvostossa uudistetaan siten, että siitä vastaa toimivaltaisena ministeriönä ja sihteeristönä (VNOS 10 ja 14 §) oikeusministeriö.

14 POLITIIKKAOHJELMAT

14.1 Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma

Taloukasvun, työllisyyden ja hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjan turvaamiseksi on välttämätöntä, että tuottavuus ja työelämän laatu parantuvat oleellisesti suomalaisilla työpaikoilla seuraavien vuosikymmenten aikana. Väestön vanhenevan ikärakenteen vuoksi tuottavuuden merkitys taloukasvun perustana korostuu.

Uudella suomalaisella mallilla pyritään löytämään nykyistä paremmin toimiva yhteys työelämän turvallisuuden ja joustavuuden välille. Näiden tavoitteiden samanaikainen ja tasapainoinen lisääminen tukee sekä työnantajan että työntekijän tarpeita.

Ohjelma valmistellaan ja toteutetaan yhteistyönä työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen kanssa. Poliitiikkaohjelmalla varmistetaan eri toimijoiden sitoutuminen yhteisesti asetettuihin strategisiin tavoitteisiin. Valmistelussa huomioidaan työministeriön työryhmän esitys tuottavuuden ja työelämän laadun kehittämisestä.

Poliitiikkaohjelmassa huomioidaan kannustavaa sosiaaliturvaa selvittävän komitean työ. Erityisesti politiikkaohjelman toteuttaminen edellyttää, että kannustavan sosiaaliturvan selvittämisen yhteydessä ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä edistetään.

Poliitiikkaohjelmassa huomioidaan myös hallitusohjelman työvoimapolitiikan uudistamislinjaukset. Niiden mukaan puututaan mahdollisimman varhain työttömyyteen ja estetään syrjäytymistä. Resursseja kohdennetaan työllistymisen kannalta vaikuttavimpiin toimenpiteisiin.

Poliitiikkaohjelmalla valmistellaan poikkihallinnollisia uudistuksia sekä toimintapolitiikkaan että institutionaalisia muutoksia. Keskeisiä linjauksia ovat:

- Tuottavuuden kohottamiseksi ja työllisyyskehityksen tukemiseksi tehdään laaja kartoitus niistä syistä, jotka voivat muodostua uusien työpaikkojen syntymisen ja erityisesti ensimmäisen työntekijän palkkaamisen esteeksi. Samoin kartoitetaan niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat henkilökohtaisiin työllistymisen edellytyksiin. Ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin näiden esteiden poistamiseksi työntekijöiden turvaa vaarantamatta.
- Työvoiman saatavuuden parantamiseksi edistetään toimenpiteitä, jotka tähtäävät opiskeluaikojen tiivistämiseen, työurien pidentämiseen, sosiaaliturvan työhön kannustavuuden lisäämiseen ja työperäisen maahanmuuton edistämiseen. Hankkeita työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi ediste-

tään. Ohjelman tulee löytää keinoja työssä jaksamisen ja työviihtyvyyden parantamiseksi.

- Koulutuspaikkojen tarjontaa saatetaan vastaamaan työvoiman kysyntää. Käynnistetään selvitys toimialoista, jotka kärsivät ammattitaitoisen työvoiman puutteesta, ja tuetaan eri toimijoiden yhteisenä hankkeena pyrkimyksiä helpottaa tilannetta. Lisätään ja tehostetaan työvoimatarpeen ennakointia sekä ennakoinnin vaikutusta koulutukseen.
- Jatkuvasti muuttuvissa olosuhteissa pyritään ratkaisemaan työmarkkinoiden toimivuutta vaarantavat kohtaanto-ongelmat, jotka johtuvat alueellisesta kohtaamattomuudesta tai työn osaamisvaatimusten ja työntekijän ammatitaidon kohtaamattomuudesta. Lisätään ammatillista ja alueellista liikkuvuutta. Oppisopimus-, täydennys- ja muuntokoulutusta (mukaan lukien korkeakoulut) laajennetaan ja jänitevöitetään.
- Pysyvä työsuhde on edelleen keskeinen työntekijän turvallisuuden ja työn tuottavuuden tae. Uudet toimintatavat edellyttävät kuitenkin työmarkkinoilta joustavuutta. Tavoitteena on löytää tasapaino yritysten toimintaedellytysten, eri työsuhdemuotojen ja työntekijän turvan välille. Samalla on etsittävä keinoja parantaa epätyypillisissä työsuhteissa olevien työntekijöiden asemaa.
- Poliitiikkaohjelma tukee myös eri hallinnonalojen toimia yrittäjyysalukkuuden kohottamiseksi ja yritysten kasvun esteiden poistamiseksi. Yrittäjyyskoulutusta edistetään, verotuksen kannustavuutta lisätään ja yrittäjän sosiaaliturvaa kehitetään. Lisäksi panostetaan innovaatiokyvykkyyttä tukevaan johtamiseen ja liiketoimintaosaamisen.

14.2 Terveyden edistämisen politiikkaohjelma

Terveys on ihmisen tärkeimpiä arvoja. Se on myös Suomen menestyksen kilpailutekijä, sillä kansanterveys on tärkeä taloudellisen, sosiaalisen ja inhimillisen kehityksen kulmakivi.

Eliniänodote on pidentynyt 30 viime vuoden aikana naisilla runsaat seitsemän ja miehillä lähes yhdeksän vuotta. Myönteisestä kehityksestä huolimatta maassamme on yhä terveysongelmia, joista jotkut ovat jopa pahenemassa. Myös väestöryhmien väliset terveyserot ovat kasvaneet.

Viime aikoina erityistä huolta on aiheuttanut ylipainon ja alkoholin liiakäytöstä aiheutuvien ongelmien voimakas lisääntyminen. Erityisesti ylipainon osalta vastaavanlainen kehitys on nähtävissä selkeästi myös lapsilla, samoin huono fyysinen kunto. Mielenterveysongelmat ovat suurin työkyvyttömyyden aiheuttaja. Kasvavana ongelmana ovat myös erilaiset homeista aiheutuneet oireet ja sairaudet.

Ihmisen elämänlaadun heikkenemisen lisäksi terveysongelmat aiheuttavat mittavia kustannuksia yhteiskunnalle. Merkittävä osa erilaisista ongelmista ja sairauksista on ehkäistävissä terveyden edistämisen ja ehkäisevän työn keinoin.

Maamme väestörakenne muuttuu huomattavasti lähivuosikymmenien aikana suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta onkin ratkaisevan tärkeää, että nykyisistä lapsista ja nuorista kasvaa terveitä ja hyvinvoivia aikuisia ja että työikäinen väestö kokee itsensä työkykyiseksi sekä haluaa pysyä työelämässä nykyistä kauemmin. Yhtä tärkeää on, että työelämästä eläkkeelle siirtyneet ja siirtymässä olevat säilyttävät itsenäisen toimintakykynsä mahdollisimman pitkään. Terveyden edistämisellä ja ehkäisevällä työllä voidaan saavuttaa monia hyötyjä myös tästä näkökulmasta sekä yhteiskunnan että yksilötasolla.

Terveyden edistämisen politiikkaohjelman tavoitteina ovat väestön terveydentilan parantuminen ja terveyserojen kaventuminen. Politiikkaohjelma antaa mahdollisuuden, EU:ssa huomattavassa määrin myönteistä julkisuutta saaneen ”Terveys kaikissa politiikoissa” -ajattelun mukaisesti, vahvistaa ja täydentää jo käynnissä olevaa kehittämistyötä yli perinteisten hallinnon sektorirajojen. Politiikkaohjelma antaa mahdollisuuden jatkaa Kansallisessa terveyshankkeessa tavoitteena ollutta, mutta vähäiselle painotukselle jäänyttä terveyden edistämisen ja ennaltaehkäisevän työn kehittämistä.

Ohjelmassa on kiinnitettävä huomiota mm. terveyden edistämisen rakenteiden ja niitä turvaavan lainsäädännön kehittämiseen, lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, työikäisten työ- ja toimintakykyyn sekä työhyvinvointiin, ikääntyvien terveyden ja toimintakyvyn edistämiseen, terveyden edistämisen ja ehkäisevän työn vastuiden jakoon ja resurssointiin, liikunnan ja kulttuurin merkitykseen hyvinvoinnin edellytyksenä sekä fyysisen ympäristön terveellisyyteen.

14.3 Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma

Hyvinvoivat lapset ja nuoret ovat ikääntyvän Suomen paras vanhuuden turva. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin investoiminen on kannattavaa. Hallituksen tavoitteena on lapsiystäväisempi Suomi.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman tavoitteena on ehkäistä sekä vähentää pahoinvointia ja syrjäytymistä. Useimmat kasvun ja kehityksen riskitekijät ovat havaittavissa jo varhaislapsuudessa. Lasten ja nuorten terveyseen ja turvalliseen kehitykseen sekä perheiden hyvinvointiin suunnataan voimavaroja eri sektoreilla. Terveydelle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille luodaan pohja jo lapsuus- ja nuoruusiässä.

Erlaisin toimin vahvistetaan yhteisöllisyyttä, vanhemmuutta sekä keskinäistä vastuuta lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Perheiden hyvinvointia tuetaan parantamalla lapsiperheiden taloudellista asemaa ja palveluja. Monikulttuurisuuden haasteet huomioidaan lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.

Lasten ja perheiden ongelmiin tulee puuttua nykyistä aikaisemmassa vaiheessa. Tavoitteena on vähentää korjaavien erityispalveluiden tarvetta. Varhainen puuttuminen ja ehkäisevä työ nostetaan hallituksen painopisteeksi. Näin vähennetään pitkällä aikavälillä myös syrjäytymisen aiheuttamia kustannuksia.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tarvitaan useita samansuuntaisia toimia eri hallinnonaloilla. Tämä edellyttää hallinnonalojen välisen yhteistyön ja koordinaation parantamista sekä moniammatillisen yhteistyön kehittämistä paikallisesti.

Kehitetään lasten ja nuorten hyvinvoinnin seurannan tietopohjaa, edistetään päätösten lapsivaikutusten ennakoitua ja arviointia sekä lapsen oikeuksista tiedottamista.

Politiikkaohjelman eri hallinnonalat ylittävän perustan luo valtioneuvostossa nuorisolain mukaisesti vuoden 2007 loppuun mennessä hyväksyttävä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma. Politiikkaohjelma samalla seuraa ja tukee tämän ensimmäisen valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toteutumista vaalikauden aikana. Kehittämisohjelman valmistelussa ovat mukana kaikki ministeriöt.

Ohjelmassa on kiinnitettävä erityistä huomiota mm.

- lasten ja nuorten syrjäytymisuhkien ja pahoinvoinnin varhaiseen tunnistamiseen ja tukeen
- lasten ja nuorten huostaanottojen tarpeen vähentämiseen
- lasten ja nuorten terveyserojen kaventamiseen sekä terveiden elintapojen

ja mielenterveyden edistämiseen

- lapsiperheiden hyvinvoinnin, taloudellisen aseman ja palveluiden parantamiseen
- vanhemmuuden tukemiseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen
- nuorten koulutukseen ja työllisyyteen
- lasten ja nuorten kansalaistaitojen, kuulemisen, harrastustoiminnan ja osallistumisen edistämiseen
- lasten ja nuorten elinolojen, erityisesti lapsiköyhyyden seurannan tietopohjan parantamiseen
- päätösten lapsivaikutusten arvioinnin kehittämiseen
- lapsen oikeuksista tiedottamisen edistämiseen

LIITTEET

MENOJEN MUUTOKSET

Menojen kasvu 8.3.2007 kehykseen verrattuna	1 300 milj. euroa
Sisäinen siirto työllisyyden ja osaamiseen edistämiseksi	250 milj. euroa
Yhteensä	1 550 milj. euroa
Hyvinvointipalvelut ja tulonsiirrot	500 milj. euroa
- tulonsiirrot 250,7 milj. euroa	
- palvelut 250 milj. euroa	
Osaamisen edistäminen	350 milj. euroa
- opintotuki 79 milj. euroa	
- yliopistot 80 milj. euroa	
- T&K 90 milj. euroa	
- perusopetus 80 milj. euroa	
- elinikäinen oppiminen (esim. oppisopimuskoulutus)	
21 milj. euroa	
Muut välttämättömät	200 milj. euroa
- Kehitysyhteistyö 25 milj. euroa	
- Maatalouden kehittäminen 60 milj. euroa	
- Uusiutuvan energian edistäminen 40 milj. euroa	
- Puolustus 40 milj. euroa	
- Perusväylänpito ja joukkoliikenne 35 milj. euroa	
Jaettavaksi 23.5. riiheessä tai myöhemmin	200 milj. euroa
Lisäbudjettivaraus	300 milj. euroa

VEROTUKSEN MUUTOKSET

Veronkevennykset

Tuloveron kevennys **1 110 milj. euroa**

Työllisyyden, työvoiman liikkuvuuden ja kohtaannon parantaminen **100 milj. euroa**

- kakkosasunnon kulujen verovähennysoikeus 30 milj. euroa
- matalapalkkatuen laajentaminen nuoriin sekä vammaisiin 50 milj. euroa
- ensimmäisen työntekijän palkkaamisen tuki 10 milj. euroa
- kotitalousvähennyksen laajentaminen 10 milj. euroa

Yrittäjyyden, osaamisen, kotimaisen omistajuuden ja säästämisen edistäminen **280 milj. euroa**

- pienten osinkotulojen verotuksen keventäminen 80 milj. euroa
- etsitään keinoja kannustaa kasvuyrityksiin sijoittamiseen
- osuuspääoman korkojen verovapaata osuutta nostetaan. 1 milj. euroa
- perintö- ja lahjaveron verotettavan tulon alarajan nostaminen sekä lesken ja alaikäisten lasten aseman helpottaminen 150 milj. euroa
- luovutaan perintö- ja lahjaverosta kokonaan yritysten sekä maa- ja metsätilojen sukupolvenvaihdoksilta turvaten kuitenkin, että huojennus kohdistuu vain aitoon yritys- ja maataloustoiminnan tuotannolliseen toimintaan liittyvään omaisuuteen. 15 milj. euroa
- tutkimuksen ja korkeimman opetuksen voimavarojen turvaamiseksi korotetaan lahjoitusvähennystä
- tonnistovero uudistetaan kilpailukykyiseksi ja selvitetään yleisvarauksen käyttöönotto 30 milj. euroa

Lausuma: Perheyriyten sukupolvenvaihdosten erityisongelmat selvitetään vaalikauden puoliväliin mennessä.

Verotuksen oikeudenmukaisuuden lisääminen **700 milj. euroa**

- eläkeläisten verotus alennetaan korkeintaan palkansaajan verotuksen tasolle 160 milj. euroa
- elintarvikkeiden arvonlisäveroa alennetaan 5 prosenttiyksiköllä 12 prosenttiin 450 milj. euroa
- kunnallisverotuksen perusvähennys nostetaan 2 000 euroon 90 milj. euroa

VERONKEVENNYKSET YHTEENSÄ 2 190 milj. euroa

Veronkorotukset

Alkoholin ja tupakan haittojen vähentäminen **+ 30 milj. euroa**
- hallitus toimii Euroopan unionissa alkoholin
minimiverokantojen nostamiseksi

Energia- ja ympäristöverot **+ 300 milj. euroa**

Selvityksen kohteena:

- jäteveron korotus ja laajennus yksityisille
kaatopaikoille sekä porrastetusti jätteen polttoon
- kevyt polttoöljy
- moottoribensiini
- diesel
- sähkö I (kotitaloudet)
- hiilen verotus

MAKSUJEN KOROTUKSET **+ 60 milj. euroa**

VEROJEN JA MAKSUJEN KOROTUKSET YHTEENSÄ **390 milj. euroa**

NETTOKEVENNYS **1 800 milj. euroa**

Hallitusneuvottelujen johtoryhmä 15.4.2007

Pöytäkirjamerkintöjä

Vaalilainsäädännön uudistus

Hallitusohjelman linjausten mukaan valmisteltu eduskuntavaalijärjestelmän uudistusta koskeva lakiesitys voidaan antaa eduskunnalle vain sillä edellytyksellä, että hallituspuolueet ovat esityksestä yksimielisiä.

Vesilain uudistus

Vesilain kokonaisuudistusta koskeva hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle vain sillä edellytyksellä, että hallituspuolueet ovat yksimielisiä.

Puoluetuki

Puoluetoiminnan tukemiseen ehdotetaan tasokorotusta 1.7.2007 alkaen siten, että puoluetuen taso olisi 90 000 euroa / edustaja. Samalla erillinen vaalitikijärjestelmä lakkaa.

Puoluetuesta osoitetaan 12 prosenttia naistoimintaan sekä piirijärjestöjen toimintaan nykyisen 8 prosentin asemesta. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 90 000 euroa Ahvenanmaan maakuntahallituksen poliittisen toiminnan tukemiseen.

Uudistuksen kustannusvaikutus vuonna 2007 on 2 778 000 euroa. Vuonna 2008 lisäys vuoden 2007 tasoon verrattuna on noin 3 100 000 euroa. Vuoden 2007 tasoon on sisällytetty eduskuntavaaleja varten maksettu vaaliavustus puolueille.

Lehdistötuki

Vuoden 2007 osalta lehdistötuen jakoperusteet säilyvät entisellään.

Vuoden 2008 alusta lehdistötukea uudistetaan siten, että jakoperuste muutetaan pääosin parlamentaariseksi. Tuen taso on 90 000 euroa kansanedustajaa kohden.

Valikoivan lehdistötuen uudeksi kriteeriksi lisätään valtakunnallinen vähemmistökieli. Valikoiva lehdistötuki sisältää ruotsinkielisen uutistoiminnan tuen. Valikoivaan lehdistötukeen varataan 500 000 euroa.

Uudistuksen kustannusvaikutus on 4 236 000 euroa lisää vuonna 2008 nykytasoon verrattuna (nykytaso 14 264 000 euroa).

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

JULKAISIJA:
VALTIONEUVOSTON KANSLIA
SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
p. (09) 16001, (09) 57811
f. (09) 1602 2165
julkaisut@vnk.fi
www.vnk.fi/julkaisut